

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**Multikulturní výchova v předškolním vzdělávání cestou
výtvarné výchovy**

Bakalářská práce

Autor: Dagmar Hudečková
Vedoucí práce: Mgr. Milena Öbrink Hobzová, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne:

Dagmar Hudečková

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Mgr. Mileně Öbrink Hobzové, Ph. D., za její vstřícný přístup, cenné rady a připomínky a respondentům, kteří svými odpověďmi přispěli ke vzniku této práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1. CHARAKTERISTIKA ORGANIZACE	8
1.1 Hlavní činnost organizace	8
<i>1.1.1 Historie organizace</i>	9
<i>1.1.2 Ekonomická situace školy, projekty a granty</i>	11
1.2 SWOT analýza	12
<i>1.2.1 Komentář ke SWOT analýze</i>	13
<i>1.2.2 Rozbor analýzy silných stránek</i>	13
<i>1.2.3 Rozbor analýzy slabých stránek</i>	14
<i>1.2.4 Rozbor analýzy příležitostí</i>	14
<i>1.2.5 Rozbor analýzy hrozeb</i>	15
1.3 Opatření k eliminaci slabých stránek a hrozeb	16
<i>1.3.1 Maximalizace silných stránek a příležitostí</i>	16
2. MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA CESTOU VÝTVARNÉ DÍLNY	18
2.1 Výtvarná výchova v mateřské škole	18
<i>2.1.1 Výtvarná dílna</i>	19
<i>2.1.2 Cíle výtvarné dílny</i>	19
2.2 Multikulturní výchova	20
<i>2.2.1 Bílá kniha a vzdělávací programy</i>	21
<i>2.2.2 Zhodnocení koncepce RVP pro multikulturní výchovu</i>	22
<i>2.2.3 Realizace multikulturní výchovy na škole</i>	22
2.3 Inkluzivní škola, interkulturní klima školy	23
2.4 Romské děti ve škole	24
2.5 Kompetence učitele	25
3. CHARAKTERISTIKA PROJEKTU	26
3.1 Předmět projektu	26
3.2 Cíl projektu	27
<i>3.2.1 Měřitelné ukazatele cílů projektu</i>	27

3. 3 Potřebnost projektu	28
3. 3. 1 Charakteristika souboru	28
3. 3. 2 Organizace průzkumu	28
3. 3. 3 Návrh finanční rozvahy	45
4. NÁVRHY NA PROJEKTY V MULTIKULTURNÍ DÍLNĚ	48
4. 1 Multikulturní výchova cestou výtvarné výchova v projektu Začít spolu	49
4. 1. 1 První aktivita - To jsem já	49
4. 1. 2 Druhá aktivita - Moje rodina	50
4. 1. 3 Třetí aktivita - Umíme se domluvit	51
4. 1. 4 Čtvrtá aktivita - Moje Česko	52
4. 1. 5 Pátá aktivita - Lidé jiných kultur	53
ZÁVĚR	56
LITERATURA A PRAMENY	57
SEZNAM PŘÍLOH	60
PŘÍLOHY	61

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá problematikou multikulturní společnosti. Je vypracována s cílem zprovoznit multikulturní výtvarnou dílnu, ve které budou spolupracovat české a romské děti. Aktivita ve výtvarné dílně jsou zaměřeny na rozvíjení multikulturní výchovy cestou výtvarné výchovy. Z toho důvodu, hlavním námětem výtvarné dílny bude poznávání specifík jednotlivých typů kultur. Usilujeme o to, aby si děti osvojily multikulturní kompetence.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, každá část obsahuje dvě kapitoly. V první, teoretické části, popisujeme charakter školy, hlavní činnost organizace, historii školy. Nicméně děti majoritní společnosti navštěvují pouze mateřskou školu, k zápisu do ZŠ vyhledávají jiné školy ve městě. Z toho důvodu ZŠ navštěvují pouze děti romského původu.

Pro zjištění úrovně interkulturního klimatu ve škole byla vypracována SWOT analýza. Vycházíme z dlouhodobého pozorování chodu organizace, profesních zkušeností a odborné literatury. Výsledky SWOT analýzy nám ukazují klady a zápory v souvislosti s multikulturní výchovou, se kterými budeme dále pracovat a analyzovat.

Další, druhá, kapitola bakalářské práce je zaměřena na multikulturní výchovu jako průřezové téma ve výtvarné výchově v mateřské škole. Zde uvádíme, jaký význam má výtvarná výchova pro celkový rozvoj osobnosti dítěte. Představujeme výtvarnou dílnu jako prostor vhodný pro multikulturní výchovu, jako průřezové téma ve výtvarné výchově. Rovněž jsou uvedeny cíle výtvarné dílny, neopomíjíme další důležité prvky, které mají podstatný vliv na průběh výtvarných činností, jakožto celková atmosféra ve výtvarné dílně nebo vzájemná spolupráce mezi dětmi.

Následně popisujeme multikulturní výchovu jako edukační proces, představujeme ji také jako průřezové téma v RVP ZV. Následuje výklad termínu předškolní multikulturní vzdělávání a realizace multikulturní výchovy ve školách. Zde se také zaměříme na inkluzivní vzdělávání a interkulturní klima ve škole. Zmiňujeme vzdělávání romských dětí, uvádíme rozdíly mezi výchovou romských dětí a dětí majoritní společnosti. Na závěr této kapitoly hovoříme o kompetencích učitele.

Praktická část projektu se soustředí na navržení výtvarného kroužku se zaměřením na multikulturní výchovu. Jeho součástí je také vyhodnocení krátkého průzkumu, kterým jsme zjišťovali zájem o takovou výtvarnou dílnu mezi rodiči. Sběr dat byl uskutečněn prostřednictvím dotazníkového šetření.

Neméně důležitou složkou je vypracování finanční rozvahy pro projekt. Finanční rozvaha je důležitým faktorem, kterým zjišťujeme, jaké finanční prostředky budou nezbytně nutné na provoz dílny.

Závěrečná, čtvrtá, kapitola nabízí výtvarný projekt, který budeme s dětmi realizovat a je zaměřen na multikulturní výchovu formou her, tvořením a kooperací.

1. CHARAKTERISTIKA ORGANIZACE

„Jen si děti všimněte, co je krásy na světě.“¹

1.1 Hlavní činnost organizace

Hlavní činností organizace je výchova a vzdělávání dětí předškolního věku. Tato činnost vychází z *Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání*, který je závazný pro práci pedagogů. Předškolní vzdělávání dětí je chápáno jako součást rodinné výchovy. Proto spolupráce s rodiči a zapojení rodičů do aktivit je velmi důležitá. Prioritou organizace je vytvořit dětem podnětné a klidné prostředí k jejich aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání smysluplně obohacuje denní program dítěte v průběhu jeho docházky do předškolního vzdělávání.²

Mateřská škola se nachází v okrajové části Olomouce, v lokalitě Hodolany. Budova je obklopena velkou zahradou. Pobyt na zahradě děti využívají k tělovýchovným aktivitám, k poznávání přírody a pohybovým a dramatickým hrám.

Mateřskou školu navštěvuje 52 dětí, které jsou rozděleny do dvou tříd. Třídy jsou věkově heterogenní, což umožňuje dětem rychlejší adaptaci na nové prostředí, získávání nových poznatků, sociální zkušenosti a komunikativní dovedností.³

Při své každodenní činnosti pedagogové sledují rámcové cíle a to:

1. *rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání*
2. *osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost*
3. *získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.*⁴

Tyto rámcové cíle v podstatě vyjadřují orientaci předškolního vzdělávání. Naplňování těchto uvedených cílů vede pedagoga k utváření základů klíčových kompetencí. Pro další, kvalitní, všestranný rozvoj dítěte jsou důležité následující kompetence:

---

¹ OŠTÁDALOVÁ, M. a kol. *Školní vzdělávací program: Jen si děti všimněte, co je krásy na světě*. 2014. vyd. s. 2.

² STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC: *Zřizovací listina*. 2003. vyd. s. 1

³ OŠTÁDALOVÁ, M. a kol. *Školní vzdělávací program: Jen si děti všimněte, co je krásy na světě*. 2014. vyd. s. 3.

⁴ SMOLÍKOVÁ, K. A kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2004. vyd. s. 11

1. *kompetence k učení*
2. *kompetence k řešení problémů*
3. *kompetence komunikativní*
4. *kompetence sociální a personální*
5. *kompetence činností a občanské*⁵

Pro plánování činností je rozhodující Školní vzdělávací program se zaměřením na ekologickou oblast. Pedagog uplatňuje odpovídající metody a formy práce.

Vychází z Třídního vzdělávacího programu, ve kterém jsou uvedeny tematické celky, které se dále rozpracovávají a dle potřeby rozvíjí, či upravují. Cílem této činnosti je, aby dítě bylo všestranně připraveno na školní docházku.⁶

1. 1. 1 Historie organizace

Mateřská škola v Olomouci – Novém Světě byla založena 1. října 1912 z důvodů národnostních, přičemž národnostní důvody nejsou v kronice uvedeny a měla název Opatrovna. Až v roce 1930 začala používat úřední razítko s názvem mateřská škola.⁷

V době I. světové války byla mateřská škola uzavřena. V roce 1929 byla v budově umístěna také česká a německá obecná škola. V průběhu II. světové války v budově sídlilo německé vojsko. Škola byla uzavřena od r. 1942.

Mateřská škola byla znovu obnovena po osvobození v roce 1945. Děti mateřskou školu navštěvovaly dvě hodiny dopoledne a tři hodiny odpoledne. Provozní doba se však měnila podle potřeby rodičů. V době žní byla škola otevřena také v neděli. V mateřské škole nepracovaly pouze učitelky, ale také pěstounky, protože děti byly přijímány již od dvou let věku. Provoz zařízení byl financován rodiči, Okresní péčí o mládež v Olomouci a dary místních spolků. V průběhu let byla škola několikrát opravována, bylo také vybudováno u školy hřiště a zahrada.⁸

Spolupráce školy a školky byla na vysoké úrovni. Společně navštěvovali místní kino, estrády, divadelní a loutkové představení apod. V r. 1961 se ze školy stala Základní devítiletá škola a byla zřízena Školní družina. Spolupráce ŠD a MŠ se dále prohlubovala.

---

⁵ SMOLÍKOVÁ, K. A kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2004. vyd. s. 10

⁶ OŠŤÁDALOVÁ, M. a kol. *Školní vzdělávací program: Jen si děti všimněte, co je krásy na světě*. 2014. vyd. s. 4

⁷ HANUSOVÁ, B. *Kronika*. 1958. vyd. s 5.

V dalším průběhu let byla mateřská škola v provozu od 6 hodin do 18.30 hodin, včetně soboty.

V roce 1968 byly provedeny úpravy, z jedné třídy, kterou doposud školka měla, se rozrostla o další třídu. Děti byly přijímány v průběhu školního roku také z jiných obvodů a obcí. O volných sobotách byla školka uzavřena se svolením Městského národního výboru.⁸

V tomto roce došlo k okupaci Československa. Ředitelka školky napsala zápis do Kroniky: *Dne 21. srpna jsme spolu s dětmi prožívali otřesný den vstupu cizích vojsk na území naší republiky.* Později tento zápis dementovala s odůvodněním, že *byla pod vlivem mylných informací.*⁹

V dalších letech tzn. 1969 - 1980 se spolupráce školy a školky dále rozvíjela. Učitelky navzájem prováděly hospitace, spolupracovaly v oblasti hudební, výtvarné a rozumové výchovy. Děti jezdily na společné výlety, pořádaly v místní Sokolovně různé společenské akce pro širokou veřejnost. Již tradiční a velmi úspěšný byl Karneval, Bleší trhy apod.

V r. 1980 - 81 se ze ZDŠ stává ZŠ. Na vztahu školy a školky se nic nezměnilo. Spolupracovali, účastnili se soutěží, měli společné projekty. Úspěch zaznamenali v dopravní soutěži.

Spolupráce byla utlumena až v r. 1988, kdy se budova školy opravovala a provoz školy byl omezen. Spolupráce se znovu obnovila v letech 1991. Významný pro školu byl r. 1999, kdy byla škola poničena povodněmi. V následujících letech byly prováděny opravy budovy.¹⁰

V letech 1994 - 2003 se spolupráce školy a školky omezovala pouze na hospitační hodiny učitelek. Společné akce se již neuskutečňovaly. Mateřská škola se soustředila na spolupráci se školkami v okolí.

Spolupráce byla ukončena v roce 1993, když se na Nový Svět přistěhoval větší počet romských rodin, jejich děti začaly navštěvovat školu společně s dětmi majoritní společnosti. Rodiče majoritní společnosti svoje děti umístili do jiných škol. Odliv dětí ze školy odloučeného pracoviště však vedení školy neřešilo. V současné době školu navštěvuje pouze 16 romských dětí.¹¹

Rozhodnutím ministerstva školství se 1. 1. 2003 mateřská škola a základní škola

---

⁸ tamtéž s. 9-51

⁹ SASÁKOVÁ, O. *Kronika*. 1952. Vyd. s. 52-82

¹⁰ BROŽOVÁ, Z. *Kronika*. 1952. Vyd. s. 83-179

¹¹ OŠŤÁDALOVÁ, M. a kol. *Školní vzdělávací program: Jen si děti všimněte, co je krásy na světě*. 2014. vyd. s. 10.

stala odloučeným pracovištěm s novým názvem Základní škola a Mateřská škola Nedvědova, Olomouc, příspěvková organizace. Zřizovatelem zařízení se stává Statutární město Olomouc.¹²

Odloučená pracoviště Základní školy a Mateřské školy Nedvědova 17, Olomouc jsou následující MŠ:

MŠ Bieblova

MŠ Husitská

MŠ Nedvědova

ZŠ a MŠ Přichystalova

1. 1. 2 Ekonomická situace školy, projekty a granty

Zřizovatelem školy je Statutární město Olomouc. Finanční vztah příspěvkové organizace k rozpočtu zřizovatele, zejména výše příspěvku jsou stanoveny zřizovatelem vždy na každý kalendářní rok. Příspěvková organizace také dostává sponzorské dary.¹³

Škola se zapojuje do projektů, které přispívají ke zkvalitnění práce pedagogických pracovníků škol. Cíle projektu jsou následující:

1. Zvýšit konkurenceschopnost sociálně znevýhodněných žáků ve školském systému - zavedením moderních forem výuky
2. Zřízení odborného poradenského pracoviště pro práci školního psychologa a speciálního pedagoga.
3. Zkvalitnění a zefektivnění výuky prostřednictvím nových výukových metod.

Projekty, které jsou ve škole realizovány, financuje Evropský sociální fond, spolufinancuje Olomoucký kraj, rovněž jsou spolufinancovány ze státního rozpočtu České republiky.

Projekty, které byly, nebo jsou ve škole realizovány, vycházejí z potřeb školy:

1. Zvyšovat odbornost pedagogických pracovníků
2. Usilovat o konkurenceschopnost školy
3. Zohledňovat potřeby žáků

Mezi prvními projekty realizované na škole patří:

---

¹² STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. *Zřizovací listina*. Vyd.2003. s. 1.

¹³ Tamtéž. Vyd. 2003. s. 3.

1. Projekt *Model respektujícího žákovského parlamentu*. Cílem projektu je zavádění modelu respektujícího žákovského parlamentu na základní školy v ČR. Cíleně vychovává žáky ke vzájemné toleranci, respektu, obraně lidských práv a mezikulturní citlivosti. Projekt byl realizován ve školním roce 2011/12, byl spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.¹⁴
2. Projekt *Prostor pro všechny* byl realizován ve školním roce 2012/13. Cílem projektu bylo zkvalitnění a zefektivnění výuky prostřednictvím nových výukových metod. Byl spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.¹⁵
3. V současné době probíhá Projekt *Digitálně a interaktivně*. Cílem projektu je profesionální úroveň práce pedagogických pracovníků s moderní digitální technologií ve výuce. Projekt je rozdělen do jednotlivých vzdělávacích programů, využívající e-learningové podpory, evaluačních nástrojů a mentoringu a koučinku. Velký důraz je kladen na praktická cvičení učitelů a přímé využití ITC ve výuce. Projekt je financován z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.¹⁶

1.2 SWOT analýza

SWOT analýzu jsme vypracovali na základě našich profesních zkušeností, dlouhodobého pozorování chodu organizace a studiem odborné literatury. SWOT analýza je zaměřena na problematiku multikulturní výchovy. Pro svoji další práci na Projektu potřebujeme znát klady a zápory organizace, které se dotýkají této problematiky.

---

¹⁴ DVOŘÁK, M. *Programy a granty [online]*. [cit.2015-4-15]. Dostupné z: <http://www.zsnedvedova.cz/>

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ Tamtéž

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - kvalitně vypracovaný roční plán - zájmová činnost (kroužky) - akce pro děti a rodiče - tvorba projektů - podnětné prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatečné interkulturní klima školy - nezapojování romských dětí do kroužků. - vzájemná nedůvěra (mezi rodiči majoritní a majoritní společnosti) - spolupráce ZŠ a MŠ - podceňování multikulturní výchovy
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> - spolupráce rodiny a školy - modernizace vybavení - úprava okolí - zviditelnění organizace - vybudování multikulturní výtvarné dílny 	<ul style="list-style-type: none"> - ukončení provozu - stereotypní práce pedagogů (syndrom vyhoření) - špatná legislativa - nevyužité prostory budovy

1. 2. 1 Komentář ke SWOT analýze

Analýzu organizace jsme zpracovali na základě pravidel, pozorování, metodik, informací a pracovních zkušeností.

1. 2. 2 Rozbor analýzy silných stránek

Mezi silné stránky organizace patří kvalitně vypracovaný roční plán, ve kterém jsou jasně definovány cíle školy. V ročním plánu jsou zahrnuty plány pedagogické činnosti, které vychází z Rámcového vzdělávacího programu a plán organizační. V organizačním plánu jsou vymezeny kompetence pedagogických i nepedagogických pracovníků.

Škola nabízí zájmové aktivity pro děti, které realizují jak kmenoví učitelé, tak také externí pracovníci. Již dlouholetou tradici má kroužek AJ, hra na flétnu a plavání. Děti se také mohou v zimním období účastnit výuky lyžování. V loňském roce začal pracovat výtvarný kroužek, který si klade za cíl, zapojit také romské děti do aktivit, které ve výtvarné dílně budou realizovány. Projekty ve výtvarné dílně jsou zaměřeny na multikulturní výchovu.

Škola v průběhu školního roku pořádá akce pro děti a rodiče. Tyto společné aktivity rodičům přiblíží chod školy, poznají lépe znalosti a dovednosti svých dětí v odlišném

prostředí. Společné akce přispívají ke vzájemnému poznávání rodičů a pedagogů.

Podnětné prostředí školy děti vede k estetickému cítění, rozvoji fantazie, kreativní činnosti. Děti zde mají pocit pohody a bezpečí.¹⁷

1. 2. 3 Rozbor analýzy slabých stránek

Mezi slabé stránky školy, bezesporu, patří ne příliš dobré interkulturní klima. Učitelé přistupují k dětem individuálně, ale neuvědomují si rozdílnost, která vychází ze socio-kulturní rozmanitosti společnosti. Interkulturní klima ve škole znamená připravit každé dítě na sociální a ekonomickou skutečnost.

Škola se snaží o prosazování rovných příležitosti pro všechny, tzn. výzdoba školy, zapojení rodičů do aktivit školy.¹⁸ Romské děti však školu navštěvují velmi sporadicky, proto se daří jen částečně naplňovat cíle, které usilují o kvalitní interkulturní klima školy. Rodiče dětí mají vůči sobě předsudky, navzájem si nedůvěřují. Nesnaží se o vzájemné sblížení a pochopení jinakostí.

Romské děti nenavštěvují zájmové kroužky. Tato skutečnost by se měla změnit. Především učitelé by měli romské děti motivovat tak, aby se děti do aktivit zájmových kroužků zapojily.

Bohužel je multikulturní výchova, jako průřezové téma ze strany pedagogů chápána pouze jako okrajové téma. Soustředí se pouze na témata jako je MDD nebo Naše modrá planeta, což je především v dnešní době nedostačující.

Slabou stránkou školy je také to, že ZŠ a MŠ sídlí v jedné budově, ale spolupráce je na nízké úrovni. Nepracují společně na žádných projektech, neplánují společné aktivity.

1. 2. 4 Rozbor analýzy příležitostí

Prioritou školy je vytvořit pro děti kvalitní prostory pro výchovu a vzdělávání v součinnosti rodiny a školy. Vhodná spolupráce spočívá v tom, že se rodiče zajímají o chod školy, navštěvují společné akce a také se na těchto akcích aktivně podílejí. Pedagogové s rodiči hovoří nejen o dětech, ale také o potřebách organizace.¹⁹

Velkou příležitostí je také zviditelnění školy. To znamená, prezentovat svoje

¹⁷ OŠŤÁDALOVÁ, M. *Školní vzdělávací program: Jen si děti všimněte, co je krásy na světě*. 2014. Vyd. s. 5-8.

¹⁸ BERÁNKOVÁ, K., MRÁZOVÁ E. *Každý je důležitý-vzájemně se poznávejme!* 2008. Vyd. s. 8-9

¹⁹ KREJČOVÁ, V. *Aktuální témata výchova a vzdělávání ve škole*. 2005. Vyd. s. 77

aktivity v regionálním tisku, zaujmout zajímavými webovými stránkami a jejich aktualizací. Neméně důležitá je spolupráce s organizacemi v lokalitě. Děti proto navštěvují městskou knihovnu, kde se formou přednášek a dalších aktivit seznámí s knihou. Navštěvují kulturní středisko, divadlo, domov důchodců a jiné. Děti tím získávají nové zkušenosti a poznatky, které utvářejí jejich postoje a vztahy ke společnosti, nenásilnou formou si osvojují základy klíčových kompetencí.²⁰

Třídy ve škole byly nově vymalovány a postupně se vybavují novým nábytkem. Toto prostředí děti vede k estetickému cítění, vzbuzuje pocit bezpečí a pohody. Sami děti si prostory třídy vyzdobí svými výrobky.

Velkou příležitostí pro školu je vybudování výtvarné dílny ve volných prostorách školy. Cílem dílny je seznámit děti s jinými kulturami prostřednictvím výtvarné činnosti. Prioritou je rozvíjení multikulturních postojů.²¹

1. 2. 5 Rozbor analýzy hrozeb

Hrozbou pro organizaci je bezesporu její uzavření. K tomuto může dojít z několika důvodů. Jedním z důvodů může být, že zřizovatel organizace nebude mít již zájem na tom, aby školu nadále provozoval. Může také nastat situace, kdy školu bude navštěvovat tak málo žáků, že se z kapacitních důvodů uzavře. Již nyní je budova školy z velké části nevyužita. Vedení školy, ale ani zřizovatel nemá zájem na tom, aby se tento stav změnil.

Velkou hrozbou pro školu také představují pedagogové, kteří svou práci vykonávají stereotypně, nemají zájem uplatňovat nové metody, nové přístupy ve své práci. Průměrný věk učitele je 49 let. Tento stav je způsoben tím, že se stále zvyšuje věk odchodu do důchodu. Pedagogové jsou již unaveni, může se dostavit syndrom vyhoření.

Hrozbou také představuje stále se měnící legislativa. Legislativní změny mohou pro školu znamenat jak v krátkodobém tak i v dlouhodobém horizontu potíže. Každá legislativní změna vyžaduje nároky na administrativu školy a může také zvyšovat sekundární náklady. Mění se podmínky pro pedagogické pracovníky ve smyslu vzdělávání, nebo finančního ohodnocení. Proto velmi záleží na vedení školy, jak danou problematiku zvládne.

---

²⁰ Tamtéž s. 12.13.

²¹ BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 2005. Vyd. s. 130

1. 3 Opatření k eliminaci slabých stránek a hrozeb

Slabé stránky a hrozby v organizaci lze rozdělit na dvě skupiny. Do první skupiny patří negativa, která nelze změnit, ale můžeme jejich dopad zmírnit. Mezi tato negativa patří stále se měnící legislativa. Musíme proto vycházet ze zkušeností z minulých let. Naučit se adekvátně reagovat na změny a co neefektivněji se s nimi vyrovnat.

Do druhé skupiny patří negativa, která ovlivnit můžeme. Jednou ze slabých stránek organizace je, vlašné interkulturní klima. Velkou roli ke změně situace hraje učitel, který své žáky zná, zná také prostředí, ve kterém vyrůstají. Volí adekvátní přístup a umí vytvořit ve třídě i ve škole přátelské společenské klima. Je to však proces dlouhodobý, který vyžaduje trvalou a stabilní situaci, na které se podílí všichni zúčastnění.²²

Slabé stránky a hrozby jako je spolupráce ZŠ a MŠ na nízké úrovni, romské děti se nezapojují do mimoškolních aktivit, vzájemná nedůvěra rodičů aj., mají společného jmenovatele – a to je nezáměr. Nezáměr o poznávání a pochopení jinakostí. Nepříznivou situaci však můžeme změnit a to tak, že přehodnotíme svoje předsudky a negativní postoje.

V rámci multikulturní výchovy lze vytvořit dlouhodobý projekt, na kterém se budou podílet nejen učitelé a děti, ale také rodiče dětí.

Inspiraci pro realizaci projektu nám nabízí odborná literatura – *Každý je jiný-vzájemně se poznávejme!*, *Dovedu to pochopit?*, *Multikulturní výchova cestou výtvarné a dramatické dílny a mnoho* dalších odborných publikací, ve kterých učitel najde podklady pro svoji pedagogickou činnost.

1. 3. 1 Maximalizace silných stránek a příležitostí

Škola není uzavřený systém, nemůže být uzavřena sama do sebe. Působí na ni jak vnitřní aspekty, tak se na jejím rozvoji podílí především okolí. Na chod školy působí mnoho vlivů např. ekonomické, politické sociální, kulturní aj. Jestliže škola usiluje o obhájení svojí existence musí vystupovat vůči svému okolí aktivně.²³ Vedení školy spolu se zaměstnanci by mělo usilovat o to, aby spolupráce s místními organizacemi byla aktivní, aby byla přínosem pro všechny zúčastněné. Nedílnou součástí kvalitního chodu školy je spolupráce s rodiči. Smysluplná spolupráce rodičů a pedagogů je pro dítě velmi

²² BERÁNKOVÁ, K., MRÁZOVÁ, E. *Každý je důležitý-vzájemně se poznávejme!* 2008. Vyd. s. 9.

²³ OBST, O., PRÁŠILOVÁ, M. *Základy školského managementu.* 2002. Vyd. s. 6.

důležitá. Dítě získává sebevědomí, pokud se rodiče aktivně účastní života ve škole. Je to pro něj znamením, že jeho rodina souhlasí s děním ve škole. Jestliže dítě vidí spolupracovat rodiče společně s učiteli, lépe přijímá autoritu dalších dospělých, lze předpokládat, že jeho vztah ke škole je pozitivní.²⁴ Je žádoucí, aby se škola dostala do povědomí okolí, aby byla její součástí. Toho lze dosáhnout realizací různých akcí, které jsou cíleny nejen na děti, ale také na širokou veřejnost.

Velkou příležitostí pro školu také je, že dbá o úpravu svého okolí. Proto byla v loňském roce provedena úprava zahrady, výsadba zeleně a výstavba nového plotu.

Škola usiluje o kvalitní vybavení tříd moderním nábytkem, vytváří pro žáky podnětné a bezpečné prostředí. Na výzdobě vnitřních prostor, úpravách okolí budovy a především na realizaci mnoha akcí se podílí nejen škola, ale také rodiče za finanční a jiné pomoci místních organizací.

Škola dětem nabízí zájmové aktivity, které jim umožní seberealizaci v činnostech, které jsou jim blízké.

Mezi silné stránky školy, bezesporu, patří zřízení výtvarné dílny. Tato aktivita byla realizována v roce 2014. Zřízením výtvarné dílny se realizuje plán zapojit do volnočasových aktivit nejen děti z MŠ, ale také žáky ze ZŠ. Cílem zřízení výtvarné dílny všech dětí je podpora, spolupráce a zkvalitnění příznivého interkulturního klimatu ve škole. Jeho záměrem je formovat v dětech pocit sounáležitosti s vlastní kulturou, vnímat, pochopit a rozvíjet principy tvoření, které jsou typické pro jiné kultury.²⁵

Mezi příležitosti patří zviditelnění školy. Je důležité, aby škola, která dobře pracuje, byla otevřená vůči svému okolí, aby se podílela na mnoha mimoškolních akcích, uměla také svou činnost prezentovat, například formou akcí, které budou pořádány pro širokou veřejnost (Karneval, Ples), webové stránky, Den otevřených dveří, regionální tisk apod.

---

²⁴ KREJČOVÁ, V. *Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole*. 2005. Vyd. s. 76

²⁵ VEJRYCHOVÁ, R. a kol. *Multikulturní výchova cestou výtvarné a dramatické dílny*. 2013. Vyd. s. 5.

2. MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA CESTOU VÝTVARNÉ DÍLNY

Výtvarná výchova patří mezi prostředky estetické výchovy. Předmětem výtvarné výchovy je výtvarné umění, jehož poselstvím se snažíme intuitivně porozumět, vnímáme jeho výtvarný jazyk a obdivujeme jeho estetické kvality. Výtvarná výchova ve škole a v předškolním vzdělávání si neklade za cíl, udělat z dítěte umělce, ale podporuje a rozvíjí estetickou aktivitu dětí, poznání, zkušenost, cit pro krásno a emocionalitu dítěte.²⁶

2. 1 Výtvarná výchova v mateřské škole

Výtvarná výchova v mateřské škole je nedílnou součástí estetické výchovy. Ta se prolíná všemi složkami výchovně-vzdělávacího procesu. Její cíle směřují k rozvoji vnímání, myšlení, objasňování souvislostí mezi lidmi a okolním světem. Rozvíjí představivost, tvořivost, poznávání základních vyjadřovacích prvků a materiálů výtvarné činnosti. Posiluje základní grafomotorické zručnosti.²⁷

Výtvarná výchova a s ní spojené aktivity by měly dětem v mateřské škole nabízet různé způsoby vyjadřování. Především prostřednictvím různých technik hledat zajímavé a originální způsoby tvořivé činnosti, jak realizovat své představy. Využívat k vyjádření svých záměrů emoce, zkušenosti a rozumové úsilí.²⁸

Výtvarná výchova v mateřské škole má velké možnosti uplatnění. Nespočívá pouze v tom, že vede děti k estetickému cítění, ale rozvíjí celou osobnost. Učí a upevňuje u dítěte takové vlastnosti, jako je vytrvalost, sebeovládání, trpělivost a především dokončení započaté práce. To jsou důležité předpoklady pro multikulturní výchovu.²⁹

Výtvarná komunikace dětem nabízí prostor k zamyšlení, hledání a objevování naprosto jedinečným způsobem. Umožňuje dětem výtvarné zviditelnění jejich představ o zprostředkovaných hodnotách. Výtvarná výchova dětem nabízí v rámci výchovně-vzdělávacího procesu v mateřské škole způsob, jak se vyjadřovat pomocí barev a tvarů, učí děti pozorovat rozmanitost světa, rozvíjí schopnost výtvarně vyjádřit myšlenku, vizuální zážitek, především však dává dětem radost a potěšení ze zajímavé činnosti.³⁰

---

²⁶ VALACHOVÁ, D. *Povedzme to farbami*. 2009. vyd. s. 30

²⁷ Tamtéž, s. 40

²⁸ Tamtéž, s. 41

²⁹ Tamtéž, s. 41

³⁰ Tamtéž, s. 42

2. 1. 1 Výtvarná dílna

V minulosti byla výtvarná dílna chápána na principu učení se řemeslu a zapojení kolektivu do programu určité výtvarné školy nebo výtvarného směru. Postupem času se výtvarná dílna měnila. Je chápána jako prostor, kde pracuje více subjektů. Vytvářejí umělecká díla nezávisle na sobě. Tato spolupráce přináší příležitosti nejen k nabytí znalostí a dovedností, ale také k získání zkušeností a pochopení jinakostí. Vzhledem k tomu, že v dílně pracuje více umělců, v průběhu tvoření se učí toleranci, porozumění a dialogu. Proto dílna není jen prostor pro výtvarnou činnost, ale má také funkci sociální. Zde můžeme vést rozhovory nejen o své tvorbě, ale také o práci jiných autorů.³¹

Pro práci ve výtvarné dílně je důležité sdílení pracovní atmosféry se skupinou, která má společný zájem. Neméně důležité je také intenzivní prožívání společného času stráveného tvorbou. Atmosféra, která v dílně vzniká, podporuje tvořivost. Smyslem práce v dílně není pouze tvoření nebo hraní. Smyslem práce je vytvořit originální dílo, které se stává nezaměnitelné, nese autentické znaky vlastního přístupu autora k tématu.³²

2. 1. 2 Cíle výtvarné dílny

Cíle výtvarné dílny chápeme v několika dimenzích:

- *vypěstování schopnosti výtvarné reflexi,*
- *nalezení linie vlastní autentičnosti,*
- *kultivace, schopnosti volby techniky a kombinace technik při formování výtvarného záměru,*
vypěstování sebekázně a sebekritiky v tvorbě
- *vypěstování schopnosti vnímat a přijímat umělecké dílo jako svébytnou výpověď o světě, prohloubení úrovně znalosti o umění.*³³

Výtvarná dílna z pohledu multikulturní výchovy je prostor, ve kterém spolupracují děti majoritní a minoritní společnosti na projektech, které podporují kvalitní interkulturní klima ve škole. Program, který je v dílně realizován se snaží :

---

³¹ BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 2005.vyd. s. 17-18.

³² Tamtéž, s. 26

³³ Tamtéž, s. 26

- respektovat zájmy a potřeby dítěte,
- věnovat se individuálně konkrétnímu dítěti,
- formovat intelekt, vůli i cit,
- rozvíjet zodpovědné chování podložené rozvojem *sociálních dovedností a prosociálního citění*,³⁴

2. 2 Multikulturní výchova

Multikulturní výchova je edukační proces, který vyjadřuje snahy vytvářet prostřednictvím vzdělávacích programů schopnost lidí vnímat a respektovat diverzitu etnik, národů, rasových a náboženských skupin. Vede k vzájemnému pochopení, toleranci a spolupráci.

Multikulturní výchova je chápána jako proces založený především na znalostech problematiky etnického, kulturního a rasového soužití. Velmi zjednodušeně lze tedy říci, že multikulturní výchova je poznávání, porozumění, respektování, koexistence a kooperace.³⁵

Podle Průchy má multikulturní výchova čtyři základní roviny, které se vzájemně doplňují a vytvářejí komplexní obsah a to v následujících oblastech:³⁶

Multikulturní výchova jako praktická výchovná činnost – realizuje se především ve školní výuce, kde jsou uvedena témata o poznávání jiných kultur, požadavky na tolerantní přístup k příslušníkům jiných etnik a ras, informace, které vedou k poznání a respektování jiných národů apod. Multikulturní výchova se také promítá do mnoha projektů realizovaných v muzeích, na výstavách apod. Realizuje se také v podobě publikací různých vládních i nevládních organizací, národních i mezinárodních. Programy jsou zaměřeny na výměnné pobyty studentů a učitelů, na mezinárodní spolupráci škol apod. Tyto činnosti představují multikulturní výchovu jako součást edukační praxe.³⁷

V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání je formulováno přesnější vymezení obsahu multikulturní výchovy. Tento dokument je celostátně závazný pro tvorbu školních vzdělávacích programů všech českých základních škol. Vymezení multikulturní výchovy v tomto programu je závazné pro edukační činnost všech pedagogů.³⁸

Začlenění multikulturní výchovy do předškolního vzdělávání má svoje specifika. Děti v předškolním věku jsou příliš malé na to, aby pochopily a uvědoměle chápaly

³⁴ ČERMÁKOVÁ, Jarmila HANAH. *Ty + Já = kamarádi*. 2000. vyd. s. 18.

³⁵ PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova Příručka (nejen) pro učitele*. 2011. Vyd. s. 15.

³⁶ Tamtéž, s. 16-17.

³⁷ Tamtéž, s. 18.

³⁸ Tamtéž, s. 24.

mezikulturní rozdíly. V tomto věku se proto soustředíme především na vytváření efektivního žebříčku hodnot, upevňování vlastní kulturní identity a toleranci vůči jiným kulturám.³⁹

Multikulturní výchova je oblast vědecké teorie, s interdisciplinárním charakterem – vychází z několika vědních disciplín. Důležité pro teoretické objasňování multikulturní výchovy jsou také poznávací procesy jiných věd, jako je srovnávací sociologie, historické vědy aj. Chceme-li pochopit multikulturní výchovu v její komplexnosti, musíme hledat poznání o daném jevu v interdisciplinárním pohledu.⁴⁰

Multikulturní výchova je oblast výzkumu – empirické výzkumy se zabývají reálným děním ve společnosti. Především vztahy, postoje a problémy se kterými se společnost potýká.⁴¹

Multikulturní výchova jako systém informační a organizační – je oblast infrastruktury, která vytváří informační a organizační základnu. Vychází mnoho odborných časopisů, zabývajících se problematikou multikulturní výchovy nebo příbuzných témat, jsou zřizována informační centra a databáze pro multikulturní výchovu, jsou pořádány mezinárodní konference o multikulturní výchově atd.⁴²

2. 2. 1 *Bílá kniha a vzdělávací programy*

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha – je významný dokument české vzdělávací politiky. Tento dokument vymezuje důležité priority vzdělávání v českých školách. V rámci cílů se věnuje velkou měrou multikulturní výchově. Zjednodušeně lze říci, že se jedná zejména o to, aby multikulturní výchova utvářela vztahy porozumění a sounáležitosti na základě znalostí o menšinách, především romské, německé a židovské.⁴³

Mezi další cíle vzdělávání v rámci multikulturní výchovy náleží výchova k partnerství, spolupráci a solidaritě, to znamená řešení konfliktů a nežádoucích postojů ve společnosti různých národů, menšin a kultur. Tolerance i velkých jinakostí mezi lidmi a kulturami dnešního světa.⁴⁴

Toto je však pouze ideový záměr, učitelům přímo nepomáhá. V tomto směru je rozhodující *Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)*. Tento

³⁹ VALACHOVÁ, D. *Povedzme to farbami*. 2009. Vyd. s. 39.

⁴⁰ PRUCHA, J. *Multikulturní výchova (nejen) pro učitele*. 2011. Vyd. s. 18-19.

⁴¹ PRUCHA, J. *Multikulturní výchova (nejen) pro učitele*. 2011. Vyd. s. 19

⁴² Tamtéž, s. 19.

⁴³ PRUCHA, J. *Multikulturní výchova (nejen) pro učitele*. 2011. Vyd. s. 20.

⁴⁴ Tamtéž, s. 20.

zmíněný dokument je celostátně závazný jako východisko pro tvorbu školního vzdělávacího programu všech českých základních škol. V dokumentu je také vymezena multikulturní výchova, způsob výuky pro české učitele na základních školách je daný.⁴⁵

Pro multikulturní výchovu v RVP ZV je rozhodující, že multikulturní výchova není samostatný předmět, ale průřezové téma. V kompetenci každé školy je vypracovat individuální program ŠVP, do kterého zařadí průřezová témata. Je to povinná součást základního vzdělání. Tato témata jsou zařazována do hodin dějepisu, zeměpisu a výuky jazyků, v neposlední řadě do občanské nauky.⁴⁶

2. 2. 2 Zhodnocení koncepce RVP pro multikulturní výchovu

Multikulturní výchova, jak je vymezena v RVP vychází z multikulturalismu, který byl v 90. letech na svém vrcholu. Proto je koncepce tohoto průřezového tématu ovlivněna pluralistickým modelem. V Evropě multikulturalismus zaznamenal mnoho podob, v současnosti je však přehodnocován. Na tuto skutečnost multikulturní výchova v době svého vzniku nereagovala, proto ani koncepce RVP tyto změny neodráží.⁴⁷

V současné době se situace mění. Nastává určitý posun v chápání dané skutečnosti. Objevují se další termíny jako interkulturní vzdělávání a tzv. transkulturní přístup. Multikulturní výchova je nyní chápána jako osobnostní přístup. To znamená, že všichni účastníci interkulturního vzdělávání jsou vnímáni jako osobnosti, které znají své schopnosti, možnosti, mají své osobní zkušenosti. Žijí v určitém prostředí, které ovlivňuje jejich chování a jednání. Nejsou již chápáni jako součást jednoho etnika, minority, která do jisté míry svazuje svými předsudky a zažitými stereotypy.⁴⁸

2. 2. 3 Realizace multikulturní výchovy na škole

Obsah a cíle multikulturní výchovy jsou nedílnou součástí obsahu a cílů výchovy osobnostní, výchovy občanské, výchovy jako takové. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, pracuje s tak důležitými pojmy jako je rozmanitost, identita, autenticita. Netýká se to pouze vztahu jedince ke společnosti, ale také z pohledu člena určité společnosti, kterému jsou předkládány obecně platné vzory chování, vnímání světa, systémy hodnot uznávané v dané společnosti.⁴⁹

---

⁴⁵ Tamtéž, s. 21

⁴⁶ Tamtéž, s. 20-21.

⁴⁷ ŌBRINK HOBZOVÁ, M. Sociální pedagogika a multikulturní výchova. In: POTMĚŠILOVÁ, P. A kol. *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. 2013. Vyd. s. 69.

⁴⁸ Tamtéž, s. 69.

⁴⁹ PELCOVÁ, N. a kol. *Multikulturalismus a multikulturní výchova*. 2009. vyd. s. 122.

Objasňuje pojmy jako je kultura, kulturní odlišnosti, etnikum, národy, menšiny, xenofobie, rasismus aj. Těmito okruhy vzdělávání tak otevírá možnost, aby multikulturní výchova zasahovala nejen do mnoha předmětů, ale především do života celé školy.⁵⁰

Úkoly školy v multikulturní výchově lze rozdělit do čtyř skupin:

1. Maximalizovat a optimalizovat vzájemné kontakty mezi dětmi různých skupin, především ve vyučování, ale také ve hře
2. Učit, předcházet a konstruktivně řešit konflikty mezi dětmi různých skupin
3. Maximálně se navzájem kulturně obohacovat
4. Poskytovat dětem co nejvíce informací o menšinách.⁵¹

V rámci výchovně-vzdělávacího procesu usilujeme pomocí metod, témat a principů MKV dosáhnout těchto cílů:

- v kognitivní rovině: procvičování kritického a pluralitního uvažování,
- v afektivní rovině: posilování vlastního určení, pozitivní pohled na sebe sama v kombinaci s empatií na jinakosti,
- v behaviorální rovině: chápat situace, kdy se setkáváme s kulturními jinakostmi a přistupovat k nim bez předsudků.⁵²

2. 3 Inkluzivní škola, interkulturní klima školy

Inkluzivní škola vytváří prostor, ve kterém se všichni žáci mohou zapojit do aktivit třídy. Pro školu, ale především pedagogy to znamená, připravit výuku pro odlišné skupiny jedinců, kteří mají specifické potřeby individuální adaptace v rámci třídy. Inkluzivní přístup spočívá ve spolupráci, sounáležitosti a společném plnění úkolů celé skupiny s ohledem na individuální možnosti žáků. Tento přístup vyžaduje vysokou dávku tolerance k rozmanitosti potřeb jedinců.⁵³

Interkulturní klima školy je schopnost školy vytvořit rovné příležitosti, způsob jednání s žáky, aktivní zapojení rodičů do dění školy apod. Jedná se tedy o souhrn opatření, kterými škola zajišťuje klima, které je pozitivně chápáno všemi zúčastněnými.

Proces dosahování interkulturního přátelského klimatu školy je dlouhodobý proces. Vyžaduje trvalou a stabilní situaci, na které se podílí vedení školy, pedagogové a žáci.

---

⁵⁰ Tamtéž, s. 122.

⁵¹ GULOVÁ, L. ŠTĚPAŘOVÁ, E. *Multikulturní výchova v teorii a praxi*. 2004. Vyd. s. 29.

⁵² BABYRÁDOVÁ, H. a kol. *Multikulturní výchova cestou výtvarné a dramatické dílny*. Vyd. 2013. s. 7-8.

⁵³ BERÁNKOVÁ, K. MRÁZOVÁ, E. *Každý je důležitý - vzájemně se poznávejme!* Vyd. 2008. s. 8.

Interkulturně přátelská škola je prostorem pro inkluzi a sdílení. Je založena na modelu relativismu, který přistupuje k projevům lidského chování jako k jevům s vlastním kontextem. Za každým projevem chování je určité přesvědčení a hodnoty, které jej vyvolaly a určily.⁵⁴

2. 4 Romské děti ve škole

Romské děti velmi často jsou již v první třídě základní školy neúspěšné. Příčin neúspěchu je mnoho. Proto jediný možný přístup k dané situaci musí vycházet ze znalosti osobnosti romského dítěte, ze znalostí světa Romů.⁵⁵

Je více rozdílů ve výchově romských dětí a dětí majoritní společnosti. Romové jsou jiní. Hovoří sice česky, ale slovům přiřkládají poněkud jiný význam. Jejich jednání se řídí odlišným žebříčkem hodnot. Často dochází ke zbytečným nedorozuměním, které je v podstatě nepochopitelné jak pro Romy, tak i pro příslušníky majoritní společnosti.⁵⁶

Romové komunikují především mezi sebou, sociální kontakt je minimální. Před dětmi hovoří bez studu o sexu, vězení, zločinu. Dítě se aktivně do hovoru zapojuje.⁵⁷ Odlišná je také výchova jazyková. Česká matka s dítětem stále hovoří. Romské dítě má velmi malou slovní zásobu, matka s dítětem komunikuje prostřednictvím empatie. Rozdíly jsou také značné v diferenciaci snů, fantazie a skutečnosti. Romové chápou sny jako realitu. Proto se o nich velmi často hovoří jako o lhářích.⁵⁸

Děti z romské rodiny mají také odlišné návyky kázně a pořádku. Nejsou vedeny k samoobsluze, vše za sourozence vykonává nejstarší sestra, často má ve škole nejhorší prospěch – nemá na sebe čas.⁵⁹

Chápání času a prostoru je u Romů také odlišné. Žijí převážně v přítomném čase. Proto romské děti nelze motivovat příslibem do budoucna.⁶⁰

V Rámcovém vzdělávacím programu je jednoznačně stanoveno, za jakých podmínek lze realizovat specifické vzdělávací strategie, které by měly být zřizovatelem, potažmo školou zajištěny. Aby vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků bylo úspěšné, je nutné zajistit především: *přípravné třídy*

---

⁵⁴ tamtéž, s. 8-9.

⁵⁵ SEKYT, V. Zamyšlení nad zvláštnostmi romských dětí vstupujících do školy. In: ŠÍŠKOVÁ, N. (ed.) *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1998. Vyd. .s. 155.

⁵⁶ MARÁDOVÁ, E. A kol. *Rozvíjení multikulturního porozumění*. 2006. Vyd. s. 23.

⁵⁷ SEKYT, V. Zamyšlení nad zvláštnostmi romských dětí vstupujících do školy. In: ŠÍŠKOVÁ, N. (ed.) *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1998. Vyd. s. 156-157.

⁵⁸ Tamtéž, s. 158-159.

⁵⁹ Tamtéž, s. 159.

⁶⁰ Tamtéž, s. 160-161.

- *individuální nebo skupinovou péči*
- *asistenta pedagoga*
- *odpovídající metody a formy práce*
- *nižší počet žáků ve třídě*
- *specifické učebnice*
- *pravidelnou komunikaci a zpětnou vazbu*
- *spolupráci s odborníkem (logoped, sociální pracovník, speciální pedagog apod.)⁶¹*

2. 5 Kompetence učitele

Učitel musí předpokládat, že žáci a studenti mají již určité zkušenosti a znalosti, které se mohou odlišovat od myšlenek a postojů, které jsou jim předkládány. Proto se od pedagoga očekávají znalosti o dané problematice a promyšlené metodické postupy a vzdělávací strategie.⁶² U nás se nejčastěji uvádí Buryánkova definice interkulturních kompetencí, která je vymezena třemi základními orientacemi:

1. Znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti,
2. dovednosti orientovat se v kulturně pluralitním světě a využívat interkulturní kontakty a dialog k obohacení sebe i druhých,
3. postoje tolerance, respektu a otevřenosti k odlišným skupinám a životním formám, včetně vědomí potřebnosti osobní angažovanosti.⁶³

---

⁶¹ GULOVÁ, L. ed. *Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách*. 2008. Vyd. s. 87.

⁶² PELCOVÁ, N. a kol. *Multikulturalismus a multikulturní výchova*. 2009. Vyd. s. 122-123.

⁶³ ČÁSTKOVÁ, P. *Interkulturní vzdělávání učitelů primární školy*. 2014. Vyd. s. 70.

3. CHARAKTERISTIKA PROJEKTU

V roce 2014 jsme zprovoznili výtvarnou dílnu, kterou využívají pouze děti z mateřské školy, žáci Základní školy Přichystalova, kterou navštěvují pouze romské děti, se aktivit ve výtvarné dílně nezúčastňují. Cílem projektu je navrhnout program výtvarné dílny, do které by se kromě dětí z mateřské školy mohli zapojit také žáci ze základní školy.

Z výsledků SWOT analýzy, která byla vypracována pro tento projekt vyplývá, že romské děti se nezapojují do mimoškolních aktivit, mezi rodiči majoritní a minoritní společnosti existuje vzájemná nedůvěra, je nutné zkvalitnit interkulturní klima školy. Stávající výtvarnou dílnu proto zpřístupníme také žákům ZŠ. Vize výtvarné dílny jsou následující:

Změna koncepce výtvarné dílny:

- Ve výtvarné dílně budou pracovat společně děti z MŠ a ZŠ (se souhlasem vedení školy)
- Aktivity jsou zaměřeny na upevňování pozitivních postojů k multikulturní společnosti
- Aktivity přispějí k potlačení pocitů a projevů xenofobie a rasismu ⁶⁴
- Budou realizovány společné projekty s rodiči dětí
- 2 x za rok se uskuteční výstava prací dětí v prostorách školy
- Na zahájení výstavy bude pozvána také veřejnost

Výtvarná dílna bude otevřeným prostorem pro aktivity, které jsou realizovány ve škole. Vybrané aktivity budou zaměřeny na spolupráci rodiny a školy. Na provozu dílny se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci, kteří mají zájem ve výtvarné dílně pracovat a to:

- Vedoucí učitelka MŠ
- Učitelky MŠ
- Učitelky ZŠ

3. 1 Předmět projektu

Předmětem projektu je multikulturní výtvarná dílna, ve které budou spolupracovat děti ze ZŠ a MŠ na společných projektech. Projekty jsou zaměřeny na hodnoty a multikulturní výchovu jako průřezové téma ve výtvarné výchově. Děti pomocí aktivit získají znalosti a dovednosti v oblasti multikulturní výchovy.

---

⁶⁴ TOLLAROVÁ, B. A kol. *Jsme lidé jedné Země*. 2013. vyd. s. 10

3. 2 Cíl projektu

Cílem projektu je navrhnout multikulturní výtvarnou dílnu se záměrem zapojení multikulturní výchovy jako průřezového tématu do výtvarných projektů v nejširším pojetí. To znamená, řešit konflikty, lépe poznávat postoje a stanoviska zúčastněných. Učit se hledat kompromisy a společná řešení. Uznávat hodnoty jako je spolupráce, respekt k ostatním, rovnost všech lidí. Multikulturní výchova působí pozitivně na atmosféru ve společnosti a podporuje bezpečí v různých sociálních skupinách.⁶⁵ Vznik této dílny povede k prevenci proti rasismu a xenofobii.

Dílčí cíle:

- Zmírňovat negativní předsudky za pomoci vzdělávacích aktivit.
- Navrhnout aktivity, které podporují prosociální chování dětí.
- Pozitivně ovlivňovat postoje dětí k jiným kulturám.
- Posilovat a rozvíjet zdravé vrstevnické vztahy.
- Vytvářet vhodné prostředí pro zkvalitnění interkulturního klima ve škole.

3. 2. 1 Měřitelné ukazatele cílů projektu

Hodnocení toho, zda jsou cíle projektu plněny, vyžaduje situaci neustále monitorovat. Monitorování provedeme metodou pozorování, rozhovorů, dotazníků apod.

- Zda se děti zajímají o multikulturní společnost a postoje.
- Projevuje vedení školy zájem o zkvalitnění multikulturního klima ve škole. Zda rodiče a vedení školy usilují o zkvalitnění spolupráce rodiny a školy.
- Zda se u dětí prohlubují empatie a tolerování odlišností.
- Zda se mezi dětmi zlepšuje interkulturní komunikace.⁶⁶

---

⁶⁵ VALACHOVÁ, D. *Povedzme to farbami*. 2009. Vyd. s. 18-19.

⁶⁶ MORGEVSTERNOVÁ, M. *Interkulturní psychologie*. 2009. vyd. s. 143.

3. 3 Potřebnost projektu

Na začátku školního roku 2015 jsme se sešli s ředitelem ZŠ a MŠ Nedvědova, Olomouc, panem Mgr. Pavlem Palou, (ZŠ a MŠ Přichystalova, Olomouc je odloučené pracoviště výše zmíněné školy) abychom s ním projednali záměr na vybudování multikulturní výtvarné dílny, kterou by navštěvovaly také děti ze základní školy. Dohodli jsme se na tom, že zrealizujeme finanční rozvahu a formou dotazníku získáme data, která nám budou sloužit jako podklad pro další aktivity týkající se výtvarné dílny.

Na základě sociologického průzkumu, který byl proveden na Základní škole a Mateřské škole Přichystalova, Olomouc, jsme zjišťovali, zda je projekt potřebný. K rozhodování také přispěly výsledky SWOT analýzy. Získané informace nám posloužily k upřesnění konkrétních cílů projektu.

3. 3. 1 Charakteristika souboru

Dotazník představuje soubor otázek, které jsme předložili respondentům - rodičům dětí ze ZŠ a MŠ Přichystalova, Olomouc. Každý respondent obdržel jeden dotazník pro jedno dítě.

Z celkového počtu 68 distribuovaných dotazníků se vrátilo 42 dotazníků. To znamená, že se nám vrátilo 61% řádně vyplněných dotazníků.

3. 3. 2 Organizace průzkumu

Distribuce dotazníků proběhla v říjnu 2015 a to tak, že jsme osobně rodičům dotazník předali při vyzvedávání dětí ze školky a školy. Také jsme o problematice s rodiči nezávazně diskutovali. Na chodbě školy byla viditelně umístěna zapečetěná krabice, do které rodiče vhodili svoje vyplněné dotazníky, tím byla zajištěna anonymita všech respondentů. Sběr dat byl ukončen v prosinci 2015. Poté nastalo zpracování dat.

Cíl průzkumu

Cílem průzkumu bylo zjistit, zda rodiče dětí a žáků, kteří navštěvují naši školu mají zájem na vybudování multikulturní výtvarné dílny. Dílčí cíle objasňují:

- Zda respondenti souhlasí s vybudováním multikulturní výtvarné dílny.
- Zda se budou aktivně podílet na aktivitách v multikulturní výtvarné dílně.

- Jaký mají názor na spolupráci českých a romských dětí.
- Zda své dítě do této aktivity zapojí.

Dílčí výsledky průzkumu

Veškerá data, která jsme získali z vyplněných dotazníků, jsme zaznamenali do připravených tabulek. Použili jsme program Microsoft Office Excel 2003.

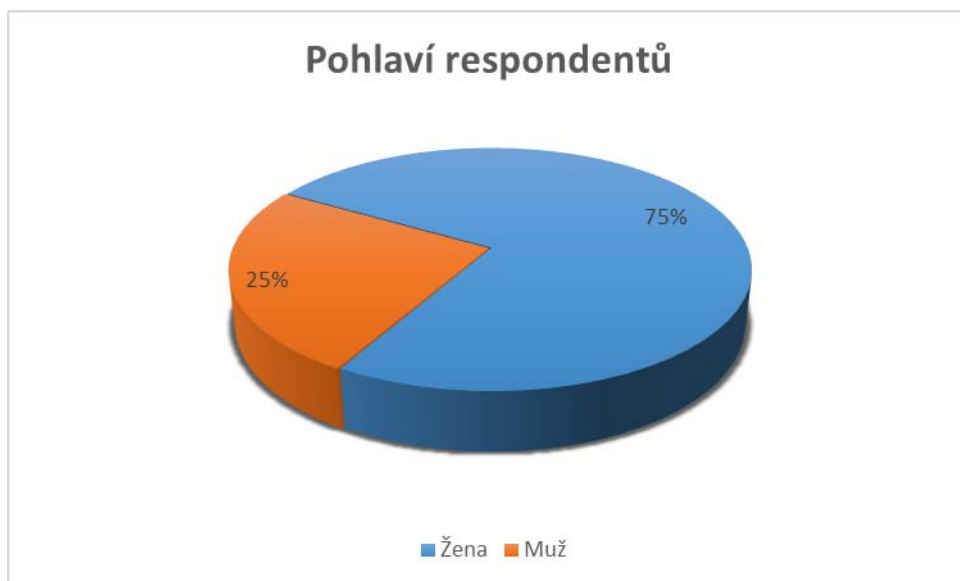
Otázka č. 1: Pohlaví respondentů

Tato dichotomická otázka dává odpověď na počet žen a mužů v dotazníkovém šetření. Žen bylo celkem 36 (75%) a mužů celkem 12 (25%) z celkového počtu 48 respondentů.

Tabulka č. 1 : Pohlaví respondentů

Pohlaví	n	n (%)
Žena	36	75,00
Muž	12	25,00
Celkem	48	100,00

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

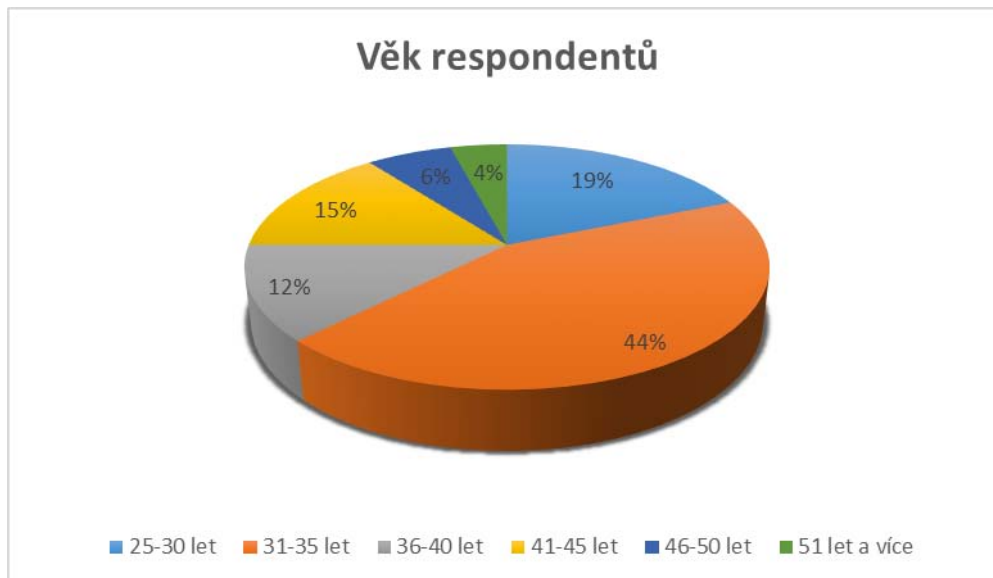
Otázka č. 2: Věk respondentů

V této otevřené otázce uvedli respondenti svůj věk. Pro přehlednost byla data rozdělena do šesti kategorií v rozpětí pěti let. Věk 25 - 30 let bylo uvedlo 9 respondentů (18,75 %), věková kategorie 31 - 35 let byla zastoupena 21 respondenty (43,75) to je zároveň kategorie nejpočetnější, v kategorii 36 - 40 let bylo zapsáno 6 respondentů (12,5 %), dále v kategorii 41 - 45 let bylo zaznamenáno 7 respondentů (14,58 %), následuje věková kategorie 46 - 50 let, ta byla zastoupena 3 respondenty (6,25 %), v poslední věkové kategorii 51 let a více byli uvedeni 2 respondenti (4,17 %) z celkového počtu 48 respondentů.

Tabulka č. 2: Věk respondentů

Věk respondentů	n	n (%)
25-30 let	9	18,75
31-35 let	21	43,75
36-40 let	6	12,50
41-45 let	7	14,58
46-50 let	3	6,25
51 let a více	2	4,17
Celkem	48	100,00

Graf č. 2: Věk respondentů

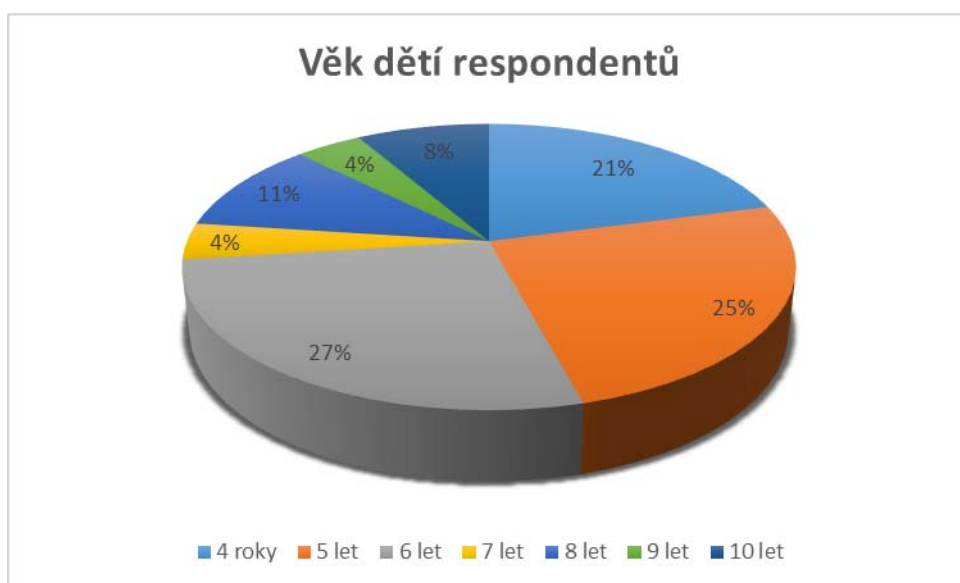
Otázka č. 3: Věk dětí respondentů

Úkolem uzavřené otázky bylo zjistit v jaké věkové kategorii a v jakém početním zastoupení jsou děti respondentů, pro které je aktivita určena. Na otázku odpovědělo 48 respondentů následovně: věk dětí respondentů 4 roky - 10 dětí (20,83 %), 5 let - 12 dětí (25 %), 6 let - 13 dětí (27,08 %), 7 let - 2 děti (4,17 %), 8 let - 5 dětí (10,42 %), 9 let - 2 děti (4,17 %), 10 let - 4 děti (8,33 %).

Tabulka č. 3: Věk dětí respondentů

Věk dětí respondentů	n	n (%)
4 roky	10	20,83
5 let	12	25,00
6 let	13	27,08
7 let	2	4,17
8 let	5	10,42
9 let	2	4,17
10 let	4	8,33
Celkem	48	100,00

Graf č. 3: Věk dětí respondentů

Otázka č. 4: Vzdělání respondentů

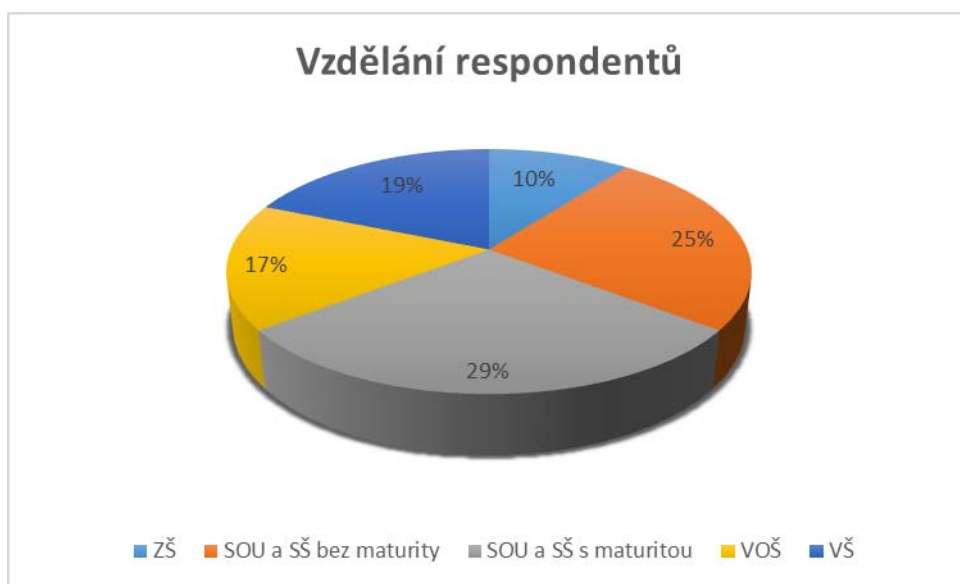
Uzavřená otázka ukazuje nejvyšší vzdělání, které respondenti dosáhli. ZŠ uvedlo 5 respondentů (10,42 %), SOU a SŠ bez maturity označilo 12 respondentů (25 %), následovalo SOU a SŠ s maturitou, zde bylo uvedeno 14 respondentů (29,17 %), VOŠ bylo zastoupeno 8 respondenty (16,67 %), VŠ vzdělání dosáhlo 9 respondentů (18,75 %) z celkového počtu 48 respondentů.

Tabulka č. 4: Vzdělání respondentů

Vzdělání respondentů	n	n (%)
ZŠ	5	10,42
SOU a SŠ bez maturity	12	25,00
SOU a SŠ s maturitou	14	29,17
VOŠ	8	16,67
VŠ	9	18,75
Celkem	48	100,00

Graf č. 4: Vzdělání respondentů

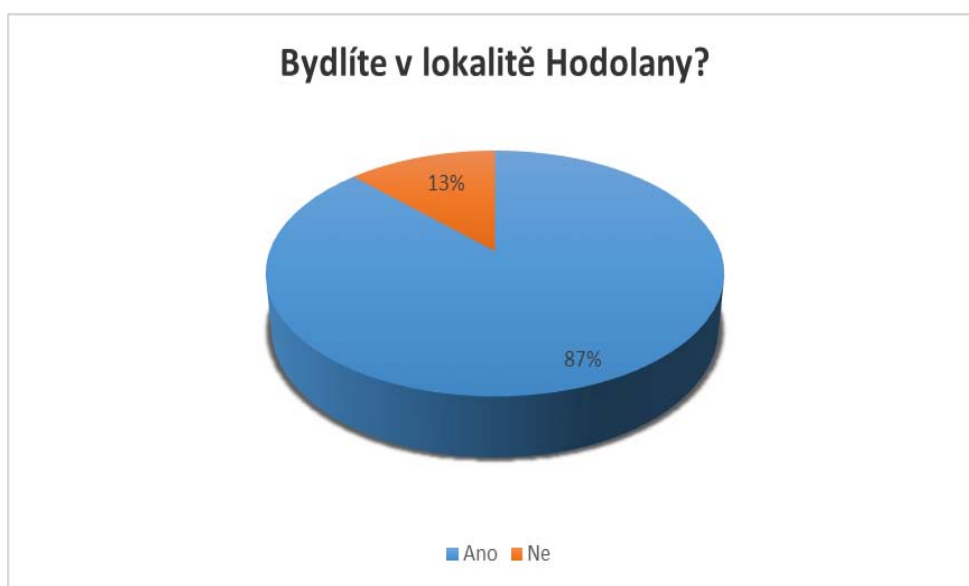
Otázka č. 5: Bydlíte v lokalitě Hodolany?

Z celkového počtu 48 respondentů, kteří odpovídali na uzavřenou otázku s variantou ano souhlasilo 42 respondentů (87,5 %), možnost ne označili 2 respondenti (12,5 %).

Tabulka č. 5: Bydlíte v lokalitě Hodolany?

Bydlíte v lokalitě Hodolany?	n	n (%)
Ano	42	87,50
Ne	6	12,50
Celkem	48	100,00

Graf č. 5: Bydlíte v lokalitě Hodolany?

Otázka č. 6: Souhlasíte s vybudováním multikulturální dílny v naší škole?

Na otázku s variantou nevím odpovídali respondenti následně: variantu - ano - zvolilo 39 respondentů (81,25 %), varianta - ne - uvedli 2 respondenti (4,17 %), variantu - nevím - zapsalo 7 respondentů (14,58 %) z celkového počtu 48 respondentů. Z odpovědí je patrné, že respondenti mají zájem na tom, aby ve škole byla vybudovaná multikulturální výtvarná dílna.

Tabulka č. 6: Souhlasíte s vybudováním multikulturální výtvarné dílny v naší škole?

Souhlasíte s vybudováním multikulturální výtvarné dílny v naší škole?	n	n (%)
Ano	39	81,25
Ne	2	4,17
Nevím	7	14,58
Celkem	48	100,00

Graf č. 6: Souhlasíte s vybudováním multikulturní výtvarné dílny v naší škole?

Otázka č. 7: Souhlasíte s tím, že v multikulturní výtvarné dílně budou spolupracovat české a romské děti?

Na otázku s variantou nevím odpovídali respondenti tak, že variantu ano zvolilo 42 respondentů (87,5 %), odpověď ne 2 respondenti (4,17 %) a na variantu nevím, odpověděli 4 respondenti (8,33 %) z celkového počtu 48 respondentů. Z odpovědí je patrné, že respondenti mají zájem na tom, aby české a romské děti spolupracovaly. To také potvrzují data z předchozí otázky.

Tabulka č. 7. Souhlasíte s tím, že multikulturní výtvarné dílně budou spolupracovat české a romské děti?

Souhlasíte s tím, že v multikulturní výtvarné dílně budou spolupracovat české a romské děti	n	n (%)
Ano	42	87,50
Ne	2	4,17
Nevím	4	8,33
Celkem	48	100,00

Graf č. 7: Souhlasíte s tím, že v multikulturní výtvarné dílně budou spolupracovat české a romské děti?

Otázka č. 8: Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké výhody?

Na polozevřenou otázku, kdy respondenti mohli zaškrtnout jen jednu variantu vyplynulo, že výhody ve spolupráci vidí respondenti v motivaci a vzájemné působení odpovědělo 15 respondentů (31,25 %), vzájemné poznávání potvrdilo 20 respondentů (41,67 %), 9 respondentů (18,75 %) vyslovilo souhlas s kladným pohledem na jinakosti. Spíše kladné postoje vyjádřili 4 respondenti (8,33 %), možnost jiné neuvedl žádný respondent (0,00 %) z celkového počtu 48 respondentů.

Tabulka č. 8: Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké výhody?

Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké výhody?	n	n (%)
Motivace a vzájemné působení	15	31,25
Vzájemné poznávání	20	41,67
Kladný pohled na jinakosti	9	18,75
Kladné postoje	4	8,33
Jiné	0	0,00
Celkem	48	100,00

Graf č 8: Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké výhody?

Otázka č. 9: Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké nevýhody?

Na polozavřenou otázku, kdy mohli respondenti uvést pouze jednu variantu, odpovědělo 10 respondentů (20,83), že nevýhody vidí v tom, že může dojít k šikaně. 25 respondentů (52,08 %) napsalo, že problém vidí v nárůstu kázeňských přestupků. 6 respondentů (12,5 %) uvedlo, že vidí problém v záporném pohledu na jinakosti. Negativní postoje preferuje 7 respondentů (14,58 %), možnost jiné neuvedl žádný respondent (0,00 %) z celkového počtu 48 respondentů.

Tabulka č. 9: Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké nevýhody?

Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké nevýhody?	n	n (%)
Může dojít k šikaně	10	20,83
Nárůst kázeňských přestupků	25	52,08
Záporný pohled na jinakosti	6	12,50
Negativní postoje	7	14,58
Jiné	0	0,00
Celkem	48	100,00

Graf č. 9: Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké nevýhody?

Otázka č. 10: Jak si myslíte, že reagují děti na spolupráci?

Tato otázka byla zodpovězena 48 respondenty tak, že spolupráci hodnotí - pozitivně - 30 respondentů (62,50 %), možnost - nevím - uvedlo 16 respondentů (33,33%), s variantou - negativně - se ztotožnili 2 respondenti (4, 17 %).

Tabulka č. 10: Jak si myslíte, že reagují děti na spolupráci?

Jak si myslíte, že reagují děti na spolupráci?	n	n (%)
Pozitivně	30	62,50
Nevím	16	33,33
Negativně	2	4,17
Celkem	48	100,00

Graf č. 10: Jak si myslíte, že reagují děti na spolupráci?

Otázka č. 11: Souhlasíte s tím, aby se stala multikulturní výtvarná dílna prostorem pro společné akce rodiny a školy?

Z uvedených dat v dotazníku vyplynulo, že převážná většina respondentů souhlasí, aby se multikulturní výtvarná dílna stala prostorem pro akce rodiny a školy. Variantu ano označilo 39 respondentů (81,25 %), možnost ne nevedl žádný respondent (0,00 %), variantu nevím preferovalo 9 respondentů (18,75 %) z celkového počtu 48 respondentů.

Tabulka č. 11: Souhlasíte s tím, aby se stala multikulturní výtvarná dílna prostorem pro společné akce rodiny a školy?

Souhlasíte s tím, aby se stala multikulturní výtvarná dílna prostorem pro společné akce rodiny a školy?	n	n (%)
Ano	39	81,25
Ne	0	0,00
Nevím	9	18,75
Celkem	48	100,00

Graf č. 11: Souhlasíte s tím, aby se stala multikulturní výtvarná dílna pro společné akce rodiny a školy?

Otázka č. 12: Domníváte se, že spolupráce rodiny a školy zkvalitní interkulturní klima školy?

Na tuto otázku odpovědělo 48 respondentů tak, že variantu - ano - zvolilo 39 respondentů (81,25 %), variantu - ne - nevedl žádný respondent (0, 00 %), možnost - nevím - potvrdilo 9 respondentů (18,75 %).

Tabulka č. 12: Domníváte se, že spolupráce rodiny a školy zkvalitní interkulturní klima školy?

Domníváte se, že spolupráce rodiny a školy zkvalitní interkulturní klima školy?	n	n (%)
Ano	39	81,25
Ne	0	0,00
Nevím	9	18,75
Celkem	48	100,00

Graf č. 12: Domníváte se, že spolupráce rodiny a školy zkvalitní interkulturní klima školy?

Otázka č. 13: Budete se aktivně podílet na akcích, které budou uskutečněny v multikulturní výtvarné dílně?

Otázka byla zodpovězena respondenty následně: variantu ano uvedlo 30 respondentů (62,5 %), variantu ne zvolilo 5 respondentů (10,42 %), variantu nevím označilo 13 respondentů (27,08 %). Z těchto dat lze usuzovat, že respondenti budou zvažovat, na kterých aktivitách se budou podílet.

Tabulka č. 13: Budete se aktivně podílet na akcích, které budou uskutečněny v multikulturní výtvarné dílně?

Budete se aktivně podílet na akcích, které budou uskutečněny v multikulturní výtvarné dílně?	n	n (%)
Ano	30	62,50
Ne	5	10,42
Nevím	13	27,08
Celkem	48	100,00

Graf č. 13: Budete se aktivně podílet na akcích, které budou uskutečněny v multikulturní výtvarné dílně?

Otázka č. 14: Souhlasíte s tím, aby rodiče platili za návštěvu dítěte v multikulturní výtvarné dílně?

Uzavřená otázka, která se týkala úplaty za provoz dílny byla jednoznačná. Na variantu - ano - odpovědělo 43 respondentů (89,58 %), na možnost - ne - odpověděli 2 respondenti (10,42 %) z celkového počtu 48 respondentů. Z uvedených dat vyplývá, že respondenti chápou skutečnost, že nadstandardní aktivity musí být hrazeny.

Tabulka č. 14: Souhlasíte s tím, aby rodiče platili za návštěvu dítěte v multikulturní výtvarné dílně?

Souhlasíte s tím, aby rodiče platili za návštěvu dítěte v multikulturní výtvarné dílně?	n	n (%)
Ano	43	89,58
Ne	5	10,42
Celkem	48	100,00

Graf č. 14: Souhlasíte s tím, aby rodiče platili za návštěvu dítěte v multikulturní výtvarné dílně?

Otázka č. 15: Přihlásíte své dítě do multikulturní výtvarné dílny?

Otázka byla zodpovězena 48 respondenty takto: variantu - ano - zvolilo 30 respondentů (62,5 %), možnost - ne - uvedlo 5 respondentů (10,42 %), variantu - nevím - zvolilo 13 respondentů (27,08 %). Z těchto dat lze usuzovat, že respondenti mají velký zájem o tento projekt.

Tabulka č. 15: Přihlásíte své dítě do multikulturní výtvarné dílny?

Přihlásíte své dítě do multikulturní výtvarné dílny?	n	n (%)
Ano	30	62,50
Ne	5	10,42
Nevím	13	27,08
Celkem	48	100,00

Graf č. 15: Přihlásíte své dítě do multikulturní výtvarné dílny?

Diskuze

Ve školním prostředí bychom měli usilovat o to, aby děti z různého sociokulturního prostředí byly vedeny k toleranci a multikulturnímu porozumění. Multikulturní výchova by se proto měla stát součástí každodenního života každé školy. *Ve školním vzdělávacím programu by mělo průřezové téma Multikulturní výchova prolínat všemi vzdělávacími oblastmi a pozitivně ovlivnit klima školy.*⁶⁷

Jednou z forem, jak uskutečnit tyto záměry je otevření multikulturní výtvarné dílny. Zda mají děti a rodiče dětí o tuto aktivitu zájem jsme zjistili formou dotazníku. Takto získaná data jsme dále vyhodnotili.

Dotazník vyplnilo 48 respondentů, v nadpoloviční většině to byly ženy. Věk respondentů se pohybuje mezi 31 - 45 lety. Děti respondentů jsou nejvíce zastoupeny ve věku 6 let. Na otázku vzdělání, respondenti nejčastěji uvádějí, SOU a SŠ s maturitou. Převážná většina respondentů bydlí v lokalitě Hodolany.

Z průzkumu vyplynulo, že většina respondentů souhlasí s tím, že na Základní škole Přichystalova, bude vybudována multikulturní výtvarná dílna. 30 rodičů uvedlo, že své dítě do dílny přihlásí a 45 rodičů také souhlasí s tím, aby provoz dílny byl za úplaty. Úplata činí 100,- Kč na rok za dítě (vycházíme ze zkušeností se stávající dílnou). Na akcích výtvarné dílny se rodiče ve větší míře chtějí podílet.

Průzkumem bylo dále zjištěno, že se většina rodičů domnívá, že spolupráce rodiny a školy přispěje ke zkvalitnění multikulturního klima ve škole. Také skutečnost, že dílnu budou navštěvovat české a romské děti byla přijata velmi pozitivně. Rodiče se domnívají, že spolupráci děti budou vnímat kladně. Velká část rodičů chápe spolupráci jako vzájemné poznávání, motivaci a vzájemné působení. Nežádoucí aspekty spolupráce mohou být dle respondentů nárůst kázeňských přestupků. Zvolená varianta ukazuje, že rodiče vnímají spolupráci českých a romských dětí příznivě, kázeňské přestupky lze vyřešit.

3. 3. 2 Návrh finanční rozvahy

Realizace projektu vyžaduje, abychom znali výši finančních prostředků, které budeme na provoz multikulturní výtvarné dílny potřebovat. Proto jsme vytvořili rozvalu,

---

⁶⁷ MARÁDOVÁ, E. A kol. *Rozvíjení multikulturního porozumění*. 2006. vyd. s. 78-79.

ze které budeme vycházet. V rozvaze jsou uvedeny pouze položky, které v průběhu školního roku musíme zakoupit.

Pro aktivity, které budou ve výtvarné dílně realizovány, potřebujeme ještě další výtvarný materiál nebo pomůcky např. nůžky, motouzy, korálky apod. Tento materiál však získáme ze stávající výtvarné dílny, nebo od rodičů, kteří podle svých možností potřebný materiál zajistí.

Pomůcky:	Cena:	Počet:
Pastelky trojhranné sada	-1290	10
Prstové barvy	-219	3
Voskovky	-590,-	10
Plastelína	-290	10
Temperové barvy (24 barev)	-417	3
Akrylové barvy	-465	3
Vodové barvy	-650	10
Barevné tuže sada	-360	3
Olejoyé pastely sada	-459	1
Fixy sada	-90	2
Špendlíky	-35	1
Lepicí páska úzká	-44	2
Lepicí páska široká	-60	2
Lepidlo Herkules 250 g	-295	3
Lepidlo tuhé	-710	10
Obyčejná tužka č. 2	-150	30
Tužka trojhranná	-240	30
Fixy na papír různé barvy	-165	15
Fixy lihové různé barvy	-160	20
Zvýrazňovač různé barvy	-300	30
Štětec plochý č. 16	-320	20
Štětec plochý č. 8	-300	20
Štětec kulatý č. 8	-300	20
Výkresy A3	-400	200
Výkresy A4	-200	200
Celkem:	-8509	

Finanční prostředky získáme od rodičů dětí, které budou pravidelně multikulturní výtvarnou dílnu navštěvovat a školy, která bude hradit zakoupení výtvarného materiálu ze svého fondu, který je vyhrazen na provoz školy. Rodiče dětí zaplatí 100,- Kč při zápisu dítěte do výtvarné dílny (vycházíme ze zkušeností, které máme s provozem stávající dílny). Ještě mě napadlo – na úvodu třetí kapitoly by bylo dobré uvést jen pár větami Současný stav výtvarné dílny (včetně toho, jaké projekty v ní proběhly). Fakt, že zápisné uhradí také rodiče romských dětí vychází z provedeného průzkumového šetření (otázka č. 14 a 15). Po domluvě s vedoucí učitelkou MŠ průběžně zakoupíme potřebný výtvarný materiál v celkové výši do 5000,- Kč.

4. NÁVRH AKTIVIT V MULTIKULTURNÍ VÝTVARNÉ DÍLNĚ V PROJEKTU - ZAČÍT SPOLU

Projekt, které budeme v multikulturní výtvarné dílně realizovat jsme volili s ohledem na věkovou skupinu dětí (4 roky - 10 let), které se budou na aktivitách podílet. Projekt je vypracován tak, aby děti získaly znalosti a dovednosti v oblasti multikulturní společnosti.

Návrh časového harmonogramu

Realizace projektu je stanovená na časové rozpětí 7 týdnů, může však trvat i déle. Každá část projektu je plánovaná na dvě vyučovací hodiny - 90 minut, jeden den v týdnu. Některá témata jsou časově náročná, proto jsou rozvržena do čtyř vyučovacích hodin. To znamená, že aktivita bude probíhat po dobu dvou týdnů. Jednotlivé aktivity jsou dále rozděleny na dvě části.

První část přípravná - děti se seznámí s tématem aktivity formou her, rozhovorů apod. Přípravná část aktivity potrvá maximálně 30 minut.

Druhá část - vlastní výtvarná činnost. Děti výtvarně zpracují téma dané aktivity určenou, nebo libovolnou technikou. Délka průběhu potrvá 60 minut i déle. Témata, která děti zaujmou, můžeme dále rozpracovat na delší časové období. Jednotlivá témata lze zařadit do přímé pedagogické činnosti.

V průběhu aktivit zajišťujeme následující:

- *vytváříme celkový program projektu (jednotlivých aktivit)*
- *zajišťují materiální a sociální podmínky*
- *usměrňují tempo skupiny*
- *zapojují všechny děti do aktivit (děti, které jsou přihlášeny do dílny)*
- *spoluvytvářejí příznivou atmosféru při aktivitách⁶⁸*
- *aktivně navrhuji a přijímají návrhy*
- *hledají a nacházejí řešení a aktivují k tomu i děti, vedou je k rozhodování⁶⁹*

Po ukončení projektu bude provedena evaluace. To znamená, že vyhodnotíme jednotlivé aktivity projektu a na základě zjištěných dat vypracujeme nový projekt se stejným

---

⁶⁸ ČERMÁKOVÁ, J. *Ty + Já = kamarádi*. 2000. vyd. s. 18

⁶⁹ MERTIN, V. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2010. vyd. s. 103

zaměřením. Tento postup jsme zvolili proto, že s projektem, ve kterém budou pracovat společně české a romské děti nemáme dosud žádné zkušenosti.

4. 1 Multikulturní výchova cestou výtvarné výchovy v projektu *Začít spolu*.⁷⁰

Cíl:

Výtvarnými aktivitami napomáhat při výchově dětí k poznávání sebe, kultury nejbližšího okolí a k toleranci jiných kultur. Seznámit děti s historií, tradicemi a zvyklostmi. Přispívat k integraci romských dětí do společnosti na vzdělanostní, sociální a kulturní úrovni. Vytvořit pozitivní vztahy mezi dětmi majoritní a minoritní společnosti.

Dílčí cíle:

- Uvědomit si rozmanitost kultur
- Pozitivně ovlivňovat postoje dětí k jiným kulturám, seznamovat je s nimi
- Odstranit negativní stereotypy chování

Zdůvodnění projektu

Projekt je zaměřen na výtvarné aktivity, které jsou blízké všem dětem. Výtvarnými aktivitami lze odpoutat pozornost od negativních projevů chování, vytvořit dobré vztahy mezi dětmi a kladně ovlivnit postoje dětí k jiným kulturám. Využívá pozitivní motivace a následné hodnocení, které vede k sebeúctě a tím také úctě k ostatním. Projektem se prolínají také jiné složky výchovně-vzdělávacího procesu. Využili jsme literaturu a hudební výchovu, která bude pomáhat v motivační části projektu, ale také při motivaci k jednotlivým tématům.

4. 1. 1 První část projektu - *To jsem já*

Popis aktivity

Namaluj sám sebe technikou, kterou jsi ještě nemaloval.

Téma: Můj portrét

Úkol: Namalovat sám sebe

---

⁷⁰ VALACHOVÁ, D. *Povedzme to farbami*. 2009. vyd. s. 86-90.

Výtvarné potřeby: temperové barvy, štětec, voda, výkres A4, balící papír, lepidlo

Postup:

1. Přeložit výkres na polovinu
2. Na jednu polovinu namalovat půlku svého obličeje
3. Čistou polovinu navlhčit vodou
4. Následně přeložit na namalovanou stranu, přitlačit a otevřít
5. Vytvořit tablo

Reflexe: Nová technika práce se dětem líbila, z jejich reakcí bylo znát radost z tvoření. Některé děti namalovaly ještě jeden portrét, to proto, aby se s technikou naučily lépe pracovat.

Předpokládaný výsledek: Děti jsou překvapeny výsledkem aktivity. Na obrázku se poznávají, poznávají kamarády. Hovoří o své práci i práci kamarádů. Upevňují vzájemné přátelské vztahy ve skupině

4. 1. 2 Druhá část projektu - Moje rodina

Popis aktivity:

Výtvarné aktivitě předchází rozhovor na téma, Co děláme doma (*Příloha č. 2*), Hra na řemesla (*Příloha č. 3*). Děti nakreslí obrázek, který vyjadřuje spolupráci dospělých a dětí při nějaké práci. Dětem připomeneme témata, která na obrázku mohou být.

Téma: Kdo to dělá

Úkol: Nakreslit členy rodiny tak, abych je mohl představit kamarádům. Namalovat rodinu v různých situacích.

Výtvarné potřeby: Pastelky, pastely, barevné fixy, tužka, vodové a temperové barvy, štětec, voda, výkres A4

Postup:

První část aktivity:

1. Kresba tužkou, pastelem, nebo pastelkou
2. Nakreslit jednotlivé členy rodiny - postavy
3. Popsat postavy - jména, zaměstnání

Druhá část aktivity:

1. Malba zvolenou technikou
2. Namalovat obrázek, který vyjadřuje spolupráci dospělých a dětí při nějaké práci v rodině
3. Soustředit se na detaily

Časový harmonogram:

Aktivita je časově náročná, proto je rozdělena do dvou týdnů.

První část aktivity je rozdělena následovně: 30 minut Hra na řemesla, 45 minut výtvarná činnost, 25 minut diskuse o práci.

Druhá část aktivity je časově náročná na výtvarné zpracování tématu, potrvá 60 minut, následuje rozhovor - představování jednotlivých prací v délce 30 minut.

Reflexe:

Pohovoříme si s dětmi o pocitech z tvorby. Vzájemným porovnáváním prací si děti uvědomí jinakosti rodin. Aktivita Hra na řemesla je především cílena na romské děti.

Problém nezaměstnanosti v romské komunitě úzce souvisí s kumulací nedostatků a omezení, a to v úrovni vzdělání, v odborné kvalifikaci, v motivaci pracovat.⁷¹

Předpokládaný výsledek:

Rozvíjet tvořivé schopnosti u dětí tak, aby byla respektovaná individualita u každého dítěte. Děti se navzájem seznámí s rodinami, ve kterých žijí. Vytvořit atmosféru vzájemného porozumění mezi českými a romskými dětmi.

4. 1. 3 Třetí část projektu - Umíme se domluvit

Popis aktivity:

Aktivité předchází prohlídka různých typů kalendářů. Děti společně vytvoří kalendář. Namalují charakteristické znaky ročních období. Na obrázcích konkrétních měsíců se zaměří na změny v přírodě. Budou pracovat ve skupinách, rozdělí si jednotlivá období tak, aby každá skupina pracovala na určité části celku.

---

⁷¹ MARÁDOVÁ, E. a kol. *Rozvíjení multikulturálního porozumění*. 2006. vyd. s. 34

Téma: Kalendář

Úkol: Namalovat jednotlivé měsíce v roce, vytvořit kalendář

Výtvarné potřeby: Výkres A4, olejové pastely, barvy, štětec, barevné tužky, fixy, děrovač, motouz, nůžky.

Postup:

1. Děti se rozdělí do čtyř skupin
2. Každá skupina ztvární jedno roční období - tři měsíce
3. Libovolná technika (která nejlépe vystihne charakter ročního období)
4. Spojit jednotlivé části do celku (chronologicky)

Reflexe:

Tato aktivita vyžaduje od dětí znalosti ročních období, umět vyjmenovat měsíce v roce, domluvit se na společné práci. Před aktivitou je nutné si zopakovat znalosti související s touto tematikou. Dáme dětem možnost, aby si vybraly kamarády, se kterými budou ve skupině pracovat

Předpokládaný výsledek:

Uvědomit si důležitost jednotlivce, ale také důležitost síly celku. Vytvořit si kladný vztah ke vzdělání, osobní zodpovědnosti a spolupráci.

4. 1. 4 Čtvrtá aktivita - Moje Česko

Popis aktivity:

Této aktivitě předchází rozhovor o cestování. Děti si přinesou pohlednice a fotografie měst, která navštívily. Rozhovor o městě, kde děti bydlí, metoda pětílístek (*Příloha č. 4*). Na pohlednicích poznávají dominanty svého města - jednu si zvolí k výtvarnému zpracování.

Téma: Moje město

Úkol: Vybrat dominantu města a výtvarně ji zpracovat

Pomůcky: temperové barvy, štětce, fixy, balicí papír, nůžky, krabice, lepidlo, nůžky

Postup:

1. Děti z krabic vytvoří základ pro zvolenou dominantu.
2. Na balicí papír nakreslí jednotlivé části stavby (okna, dveře apod.), pomalují krabice.

3. Mohou také malovat přímo na krabice.
4. Krabice následně nalepí na sebe tak, aby vytvořily žádaný tvar.
5. Z dalších krabic vyrobí sochy a doplňky.
6. Pracují individuálně, v závěru aktivity pracují společně.

Reflexe:

Aktivita je pro děti náročná, vyžaduje soustředění se na práci a prostorovou orientaci. Děti si vybraly krabice, které následně pomalovaly, každé dítě pracovalo individuálně. Společně začaly pracovat ve chvíli, kdy musely jednotlivé díly spojit do celku. Při společné práci se domlouvaly a řešily problémy.

Předpokládaný výsledek:

Naučit děti pracovat společně, přijímat různé role. Poznávat historii města, vybudovat citový vztah k domovu. Aktivitou podporujeme neobvyklá řešení.

4. 1. 5 Pátá aktivita - Lidé jiných kultur**Popis aktivity:**

Aktivita je rozdělena do dvou částí. V první části děti malují lidi jiných kultur, které znají (kamaráda). Motivujeme je tak, že si povídáme o kamarádech z cizích zemí, můžeme také uvést filmové hrdiny apod. (všechny děti znají indiány). Ve druhé části aktivity technikou koláže vyjádří, jak by to vypadalo, kdyby se všichni lidé potkali na jednom místě. Aktivitě předchází prohlížení obrazové knihy, práce s mapou, rozhovor Cesta za kamarádem (*Příloha č. 5*), poslech hudby jiných kultur.

Téma: Kamarádi

Úkol: Výtvarně ztvárnit kamaráda, cizince, setkání lidí celého světa.

Pomůcky: barvy, tuž, voda, štětec, lepidlo, balící papír, výkres A4, výstřižky z časopisů (lidí různých ras).

Postup:

První aktivita:

1. Děti pracují individuálně
2. Kresba tuží, akvarelem
3. Malovat kamaráda cizince
4. Všimnout si odlišností - barva pleti, tvar očí (uvědomit si, co mají lidé společné)

Druhá aktivita:

1. Děti pracují ve skupinách
2. Vystříhnout z časopisu obrázky lidí
3. Z balicího papíru vystříhnout kruh
4. Na podklad použít techniku kaňkáž (na mokrý papír dělat kaňky)
5. Na techniku použít různé barvy
6. Nalepit vystřižené obrázky (postavy, obličej) tak, aby tvořily skupinu

Časový harmonogram:

První aktivita - přípravné činnosti 40 minut, vlastní výtvarná činnost 50 minut.

Druhá aktivita - přípravná činnost 30 minut, výtvarná činnost 60 minut.

Reflexe:

Aktivita děti zaujala, podle reakcí je vidět, že je velmi dobře přijímána. Můžeme ji naplánovat na více dní. Podrobněji pohovořit o historii, zvycích a tradicích. Soustředit se jen na jeden úkol např. typické jídlo, hudba, kroj apod.

Předpokládaný výsledek:

Rozvíjet tvořivé schopnosti dětí, přispět k tomu, aby byla respektovaná individualita každého dítěte. Vytvořit povědomí o jiných kulturách. Uvědomit si jinakosti jiných kultur a respektovat je, hledat společné znaky s naší kulturou.

Hodnocení projektu v průběhu realizace

- do jaké míry se naplní předpokládaný výsledek jednotlivých částí projektu
- jak a do jaké míry dítě podnět přijímá, reaguje a oceňuje hodnotu v rámci přípravných aktivit, verbálně a ve výtvarném projevu.

Hodnocení po dokončení projektu

Projekt je zaměřen na multikulturní výchovu cestou výtvarné výchovy. V aktivitách, které jsou v projektu uvedeny, hledáme společně s dětmi cestu jak *Začít spolu*. Začít spolupráci českých a romských dětí v jedné škole. Podílet se na projektu, který nám nabízí prostřednictvím aktivit poznávat svět formou rozhovorů, her a tvořivosti.

Po ukončení projektu vyhodnotíme následující:

1. Zda byly aktivity vhodně zvolené, přiměřené věku a individuálním možnostem a potřebám dětí.
2. Zda byly aktivity dostatečně zajímavé a motivující.
3. Zda byly splněny dílčí cíle.
4. Zda byly splněny konkrétní očekávané cíle.
5. Zda byly vhodně zvoleny metody a formy práce.

ZÁVĚR

Projekt byl vypracován na základě potřeb MŠ a ZŠ Přichystalova, Olomouc s cílem otevřít multikulturní výtvarnou dílnu. V minulých letech byla zprovozněna výtvarná dílna, ve které pracovaly pouze děti z mateřské školy. Naším cílem tedy bylo, zprovoznit výtvarnou dílnu, ve které budou spolupracovat české a romské děti na společném projektu. Aktivity projektu byly zaměřeny na poznávání sama sebe, představení rodiny, umění se domluvit, poznávání Česka a poznávání lidí jiných kultur.

Dílna je prostor, ve kterém děti tvoří a spolupracují. Získají zde potřebné znalosti a dovednosti, které jim umožní lépe se orientovat v multikulturním světě. Při tvorbě projektu jsme použili odbornou literaturu, profesní zkušenosti a data, které jsme získali v rámci průzkumu.

Teoretická část projektu je zaměřena na charakteristiku školy, její historii, ekonomickou situaci, tvorbu projektů a SWOT analýzu. Dále zmiňujeme význam výtvarné výchovy, definici výtvarné dílny a její cíle. Popisujeme multikulturní výchovu, jako průřezové téma. Také se zmiňujeme o inkluzivní škole, interkulturním klimatu ve škole. Pozornost jsme také věnovali romským dětem ve škole. Jejich mentalita je natolik odlišná, že stojí za pozornost některá specifika uvést. Následuje kapitola kompetence učitele. Je to téma, které s problematikou multikulturní výchovy úzce souvisí.

Praktická část bakalářské práce byla věnována tvorbě a realizaci projektu. Na základě dotazníkového šetření jsme zjistili data, která nám potvrdila potřebnost otevření výtvarné dílny se zaměřením na multikulturní výchovu. Zde jsme také uvedli Finanční rozvalu projektu, to proto, abychom věděli, s jakými finančními prostředky musíme počítat. Projekt usiloval o to, aby dětem zprostředkoval informace o nich samotných, jejich rodinách, vlastní kultuře a jiných kulturách.

Domníváme se, že k nalezení cesty k multikulturnímu porozumění je zapotřebí osobní zkušenost spojenou s konkrétním prožitkem, přičemž by multikulturní dílna byla jednou z možností, jak takovou zkušenost zprostředkovat. Jsme si vědomi skutečnosti, že tato bakalářská práce je pouze dílčí část, která otevírá dveře ke společnému soužití. Nicméně předpokládáme, že i takový malý krok, se může stát inspirativním pro další a trvalejší vzájemnou spolupráci.

LITERATURA A PRAMENY

BABYRÁDOVÁ, Hana. *Výtvarná dílna*. Vyd. 1. Praha: Triton v koedici s Masarykovou univerzitou v Brně, 2005. 289 s. Spisy Pedagogické fakulty MU; č. 96. ISBN 80-7254-705-4.

BABYRÁDOVÁ, Hana a kol. *Multikulturní výchova cestou výtvarné a dramatické dílny: metodické listy pro učitele základních i středních škol*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 112 s. ISBN 978-80-210-6653-3.

BERÁNKOVÁ, Kamila a MRÁZOVÁ, Eva. *Každý je důležitý - vzájemně se poznávejme!: (metodické náměty pro multikulturní výchovu)*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2008. 103 s. Metodiky. ISBN 978-80-7414-052-5.

ČÁSTKOVÁ, Pavlína. *Interkulturní vzdělávání učitelů primární školy*. 1. vyd. Olomouc: Jiří Dostál, 2014. 123 s. ISBN 978-80-87658-09-3.

ČERMÁKOVÁ, Jarmila Hannah et al. *Ty + Já = kamarádi: hry, básničky, pohádky a teorie podporující multikulturní výchovu*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2000. 152 s. ISBN 80-85866-76-5.

FICHNOVÁ, Katarína a SZOBIOVÁ, Eva. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2012. 130 s. ISBN 978-80-262-0195-3

GULOVÁ, Lenka, ed. a ŠTĚPAŘOVÁ, Ema, ed. *Multikulturní výchova v teorii a praxi*. Brno: Katedra sociální pedagogiky Pedagogické fakulty MU, 2004. 231 s. ISBN 80-86633-14-4.

GULOVÁ, Lenka et al. *Sociální pedagogika a multikulturní výchova v otázkách*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 212 s. ISBN 978-80-210-4724-2.

KREJČOVÁ, Věra, ed. *Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. 93 s. ISBN 80-7041-391-3.

MARÁDOVÁ, Eva a kol. *Rozvíjení multikulturního porozumění*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2006. 111 s. ISBN 80-7290-274-1.

MORGENSTERNOVÁ, Monika a kol. *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007. 218 s. ISBN 978-80-246-1361-1

MORVAYOVÁ, Petra a Moree, Dana. *Dvakrát měř, jednou řež: od multikulturní výchovy ke vhledu*. Praha: Člověk v tísni, 2009. 119 s. ISBN 978-80-86961-86-6

OBST, Otto a PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Základy školského managementu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 2002. 67 s. ISBN 80-244-0558-X.

PELCOVÁ, Naděžda a kol. *Multikulturalismus a multikulturní výchova*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009. 226 s. ISBN 978-80-7290-392-4.

POTMĚŠILOVÁ, Petra a kol. *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 159 s. Odborná publikace. ISBN 978-80-244-3831-3.

PRUCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011. 167 s. ISBN 978-80-7387-502-2.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005 [i.e. 2006]. 34 s. ISBN 80-87000-01-3

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 273 s. ISBN 978-80-7367-182-2.

TOLLAROVÁ, Blanka a kol. *Jsme lidé jedné Země: program prevence xenofobie a rasismu*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. 259 s. ISBN 978-80-262-0376-6.

VALACHOVÁ, Daniela. *Povedzme to farbami: multikultúrna výchova a jej možnosti vo*

výtvarnej výchove. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2009. 146 s. ISBN 978-80-7399-855-4

Interní dokumenty ZŠ a MŠ Přichystalova, Olomouc

BROŽOVÁ, Zdena, HANUSOVÁ, Božena. *Kronika*. 250 s.

OŠŤÁDALOVÁ, Marie. A kol. *Školní vzdělávací program: Jen si děti všimněte, co je krásy na světě*. 2014, vyd. 15 s.

STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. *Zřizovací listina*. 2013. vyd. 10. s.

Elektronické zdroje

DVOŘÁK, M. *Programy a granty*. [online]. 2015-01-05 [cit.2015-04-15] Dostupné z: <http://www.zsnedvedova.cz/>

HUBLOVÁ, P. *Pětilístek*. [online]. 2014-02-04 [cit.2016-03-10] Dostupné z: [z:http://www.clanky.cz/PETILISTEK.html/](http://www.clanky.cz/PETILISTEK.html/)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník - Vybudování multikulturní dílny

Příloha 2: Rozhovor - Co děláme doma

Příloha 3: Hra na povolání

Příloha 4: Pětilístek - Město

Příloha 5: Rozhovor - Cesta za kamarádem

PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník - Vybudování multikulturální výtvarné dílny⁷² (dále jen MVD)

DOTAZNÍK - Vybudování MVD

Dotazník je anonymní, proto se nepodepisujte!

1. Pohlaví: **Žena x Muž**   (Zakroužkujte správnou odpověď)

2. Věk respondentů

1. 25 - 30 let
2. 31 - 35 let
3. 36 - 40 let
4. 41 - 45 let
5. 46 - 50 let
6. 50 let a více

3. Věk dětí respondentů

1. 4 roky
2. 5 let
3. 6 let
4. 7 let
5. 8 let
6. 9 let
7. 10 let

4. Vzdělání respondentů

1. ZŠ
2. SOU a SŠ bez maturity
3. SOU a SŠ s maturitou
4. VOŠ
5. VŠ

5. Bydlíte v lokalitě Hodolany?

1. ano
2. ne

6. Souhlasíte s vybudováním MVD v naší škole?

1. ano
2. ne

---

⁷² Přepřacováno autorkou bakalářského projektu podle výzkumu *Inkluzivní škola*.

7. Souhlasíte s tím, že v MVD budou spolupracovat české a romské děti?

1. ano
2. ne
3. nevím

8. Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké výhody?

(zakroužkujte pouze jednu variantu)

1. Motivace a vzájemné působení
2. Vzájemné poznávání
3. Kladný pohled na jinakosti
4. Kladné postoje
5. Jiné

9. Vidíte ve spolupráci českých a romských dětí nějaké nevýhody?

(zakroužkujte pouze jednu variantu)

1. Může dojít k šikaně
2. Nárůst kázeňských přestupků
3. Záporný pohled na jinakosti
4. Negativní postoje
5. Jiné

10. Jak si myslíte, že reagují děti na spolupráci?

1. Pozitivně
2. Nevím
3. Negativně

11. Souhlasíte s tím, aby se stala MVD prostorem pro spolupráci rodiny a školy?

1. Ano
2. Ne
3. Nevím

12. Domníváte se, že spolupráce rodiny a školy zkvalitní interkulturní klima školy?

1. Ano
2. Ne
3. Nevím

13. Budete se aktivně podílet na akcích, které budou uskutečněny v MVD?

1. Ano
2. Ne
3. Nevím

14. Souhlasíte s tím, aby rodiče platili za návštěvu dítěte v MVD?

1. Ano
2. Ne

15. Přihlásíte své dítě do MVD?

1. Ano
2. Ne
3. Nevím

Příloha 2: Rozhovor - Co děláme doma⁷³

Před výtvarnou aktivitou si s dětmi povídáme na dané téma.

Rozhovor: CO DĚLÁME DOMA	
--------------------------	--

Rozhovor:
- Co děláš doma nejraději?
- S čím obvykle pomáháš mamince?
- Je ještě někdo jiný, komu pomáháš?
- Co máš doma na starost?
- Je nějaká práce, kterou děláš úplně sám?
- Kterou práci dělají jenom děvčata?
- Kterou práci dělají jenom kluci?
- Kterou práci děláme všichni?
- Jaký máš pocit, když se ti práce vydaří?
- Jaký máš pocit, když tě maminka (tatínek, ...) pochválí?

⁷³ Autorka bakalářské práce převzala z knihy: ČERMÁKOVÁ, J. *TY + JÁ = KAMARÁDI*. 2000. vyd. s. 52.

Příloha 3: Hra na povolání⁷⁴

Průběh hry

Pomůcky: kartičky, na kterých je napsáno (pro děti, které ještě neumí číst namalováno) jedno řemeslo

Postup:

Děti si vyberou jednu kartičku. Verbálně vysvětlí specifika tohoto řemesla. Vysloví přání, které povolání by chtěly vykonávat, až budou velké a proč.

ZEDNÍK	MALÍŘ	KOMINÍK
LÉKAŘ	KUCHAŘ	PRODAVAČ
POPELÁŘ	HOLIČ	ŘIDIČ

Děti vytvoří libovolný počet kartiček

Obměna:

Zahrají si na řemesla:

1. Hra na obchod
2. Hra na poštu
3. Hra na nemocnici apod.

---

⁷⁴ Autorka bakalářského projektu přepracovala aktivitu z: ČERMÁKOVÁ, J. *TY + JÁ = kamarádi*. 2000. vyd. s. 114-115.

Příloha 4: Pětílístek - Moje město⁷⁵

Charakteristika metody

Pětílístek je metoda, která po dítěti vyžaduje, aby shrnul informace a názory do výrazů, které vystihují námět nebo o něm uvažují.

1. První řádek - jednoslovné téma (podstatné jméno)
2. Druhý řádek - dvouslovný popis námětu, podstatné vlastnosti
3. Třetí řádek je sestaven ze tří slov - vyjadřuje dějovou složku námětu
4. Čtvrtý řádek obsahuje čtyři slova, vztahující se k námětu
5. Poslední řádek je jednoslovné synonymum, které shrnuje podstatu námětu

Postup:

Děti pracují hromadně a to tak, že společně doplňují pětílístek podle pravidel. Dětem uvedeme příklad, aby pochopily, co se od nich vyžaduje.

Schéma:

.....
....
....
....
....
.....

MĚSTO

historické moderní

kultura odpočinek vzdělání

domy stromy auta obchody

domov

Dovednosti rozvíjené metodou pětílístku

- dítě se rozpomíná na známé informace a klade je do souvislostí k tématu pětílístku
- vybírá nejpřesnější pojmenování, která vystihují podstatu tématu, jak ji samo vnímá

---

⁷⁵ autorka bakalářské práce převzala z: HUBLOVÁ, P. *Pětílístek*

Příloha 5: Rozhovor Cesta za kamarádem⁷⁶

Před výtvarnou aktivitou pokládáme dětem návodné otázky.

Rozhovor: CESTA ZA KAMARÁDEM

- Jsme všichni stejní?
- Setkali jste se někdy třeba s černochem?
- Znáte někoho, kdo žije v jiné zemi?
- Byli jste někdy v jiné zemi?
- Co se vám tam líbilo? - Co se vám tam nelíbilo?
- Rozuměli jste místním lidem?
- Mohli byste se kamarádit třeba s dětmi z Číny?
- Mohli byste si spolu: hrát? malovat? házet míčem?

Dětem necháme prostor, aby sami mohly vymýšlet další aktivity, u nichž není rozdílný jazyk překážkou.

⁷⁶ Autorka bakalářské práce převzala: KOCIÁNOVÁ, Š. *Informatorium pro učitelky MŠ*. 2014. vyd.